

Kulttuuripolitiikan tutkimuksen päivät 2026

Finnish Conference on Cultural Policy Research 2026

Oulu, 9.-10.4.2026

Mitä jää jäljelle? Kulttuuripolitiikan ja -hankkeiden kansalliset, alueelliset ja paikalliset vaikutukset / What will remain? The impacts of national, regional, and local cultural policy and projects

ABSTRAKTIT / ABSTRACTS

Paneelikeskustelut / Panels	2
Taiteen vertaisarviointiuudistus	2
Uusia polkuja kestävään kulttuurimatkailuun pohjoisessa	2
Kulttuuripolitiikan tutkimuksen vuosikirja 10 vuotta: vaikutuksia ja tulevaisuuden suuntia.....	3
Rinnakaiset sessiot / Parallel sessions 1	4
The social impacts of art and cultural policy / Taiteen ja kulttuuripolitiikan yhteiskunnalliset vaikutukset (sessio 1)	4
Kulttuuripolitiikka, vastuullisuus ja kestävyys.....	7
Kulttuuripolitiikan hamartia (sessio 1).....	10
Oulu2026 osana Euroopan kulttuuripääkaupunkitoimintaa ja tavoitteita	13
Rinnakaiset sessiot / Parallel sessions 2	14
The social impacts of art and cultural policy / Taiteen ja kulttuuripolitiikan yhteiskunnalliset vaikutukset (sessio 2) ...	14
Kulttuuripolitiikan hamartia (sessio 2)	17
Kulttuuri- ja luovien alojen muutokset.....	20
ROUND TABLE -DISCUSSION: Crafting Futures: The Lasting Cultural-Policy Impact of the CRAFT-IT4SD Project across European Regions	23
Rinnakaiset sessiot / Parallel sessions 3	24
Kulttuuripolitiikan varjot, reunat ja marginaalit / The shadows, edges and margins of cultural policy.....	24
Kulttuurin instituutiot ja organisaatiot	27
Kulttuurin hallinnointi ja ohjaaminen / Cultural management.....	31

Paneelikeskustelut / Panels

all panels are in Finnish

Torstai 9.4. / Thursday, 9 April 9:30–11:00

Taiteen vertaisarviointiuudistus

Taiteen apurahoista päättävä, 1960-luvulla luotu taidetoimikuntalaitos lakkautetaan 1.7.2026 alkaen ja hakemusten arviointi ja päätöksenteko eriytetään (laki Taide- ja kulttuurivirastosta 511/2025). Apurahoista päättää jatkossa valtioneuvoston asettama taide- ja kulttuurineuvosto. Hakemusten vertaisarviointia varten kootaan asiantuntijapankki, josta hakukohtaisesti koottavat arviointipaneelit antavat lausuntonsa neuvoston päätöksenteon tueksi. Asiantuntijapankkiin valitaan taiteen ammattilaisia ja asiantuntijoita. Pankin jäsenet valitsee taide- ja kulttuurineuvosto taiteen ja kulttuurin kannalta keskeisiä tahoja kuultuaan. Huomioon otetaan muun muassa moninaisuuden, tasa-arvon ja alueellisuuden periaatteet.

Uudessa vertaisarviointi- ja päätöksentekomallissa on tarkoitus edelleen turvata taiteen autonomia. Valtioneuvoston asettama taide- ja kulttuurineuvosto on itsenäinen päättäjä ja kysymyksiä on etukäteen herännyt, minkälainen vertaisarvioinnin asema tulee uudessa rakenteessa olemaan.

Huolta on herättänyt myös, miten erityisesti alueellisten taidetoimikuntien lakkautus vaikuttaa taiteen edistämiseen eri puolilla Suomea. Miten viraston jakamat apurahat tulevat jatkossa jakautumaan alueittain ja tuleeko esimerkiksi aluekohtaisia paneeleja?

Taide- ja kulttuuriviraston sekä Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cuporen järjestämässä paneelikeskustelussa kuullaan lyhyet tietoiskut koskien uutta virastoa ja sitä koskevaa lainsäädäntöä (erityisasiantuntija Lea Halttunen), viimeisten toimikuntien näkemyksiä uudistuksesta (erityisasiantuntija Kaija Rensujeff) sekä alueellisuudesta (erikoistutkija Sari Karttunen ja taideasiantuntija Taina Laitinen).

Paneelikeskusteluun osallistuvat johtaja Henri Terho, erikoistutkija Sakarias Sokka ja Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun taidetoimikunnan puheenjohtaja, kirjailija Minna Rytisalo. Paneelin vetäjänä toimii erityisasiantuntija Lea Halttunen.

Uusia polkuja kestävään kulttuurimatkailuun pohjoisessa

Kestävä kulttuurimatkailu tarjoaa pohjoisille alueille merkittäviä mahdollisuuksia vahvistaa aluetaloutta, kulttuurista jatkuvuutta ja paikallisten yhteisöjen hyvinvointia. ACCENT-hankkeen tuoreiden tulosten mukaan keskeinen haaste on edelleen toiminnan hajanaisuus: kulttuuri-, matkailu- ja hallintosektorit eivät toimi riittävän koordinoitusti, mikä heikentää pitkäjänteistä kehittämistä ja alueellista vaikuttavuutta.

On ajankohtaista vahvistaa yhteisiä rakenteita, tunnistaa kulttuurin arvo kestävässä matkailun ytimessä ja luoda toimintamalleja, jotka tukevat sekä elinvoimaa että kulttuurista monimuotoisuutta Pohjois-Suomessa ja -Ruotsissa. Rajat ylittävän yhteistyön keinoin on mahdollista avata uusia, vastuullisia reittejä kulttuurimatkailun tulevaisuuteen.

Paneelikeskustelun toteuttavat Oulun yliopiston koordinoima ACCENT-hanke (Interreg Aurora) yhteistyössä kumppaneidensa Luulajan teknillisen yliopiston ja Oulu2026:n kanssa. Tilaisuuden alustaa brändimarkkinoinnin professori ja hankkeen tutkimusjohtaja Saira Saraniemi Oulun yliopiston kauppakorkeakoulusta ja moderoi yliopistolehtori Anna Näppä Luulajan teknillisestä yliopistosta.

Paneeliin osallistuvat:

Mari Aholainen, Oulun kaupunki. Kulttuuripalvelupäällikkö ja kulttuuritalo Valveen johtaja.

Ulla Pirkola, Oulun Nuorkauppakamari, Oulu2026. Kansainvälisen nuorkauppamareiden maailmanhallituksen jäsen 2025, markkinoinnin ja viestinnän asiantuntija.

Rita Porkka, Naturest Oy. Toimitusjohtaja, metsäpedagogi.

Susanna Sivonen, Design Stories. Kuvataiteilija, yrittäjä, Proto ry.

Auli Suorsa, Pohjois-Pohjanmaan liitto. Erityisasiantuntija, kulttuuri, POPkulta - kulttuurihyvinvoinnin verkosto.

Aino Valovirta, Oulu2026. Koordinaattori, saamelaiskulttuuri / Koordinaattori, sámegiellakulttuuri.

Torstai 9.4. / Thursday, 9 April 15:30–17:00

Kulttuuripolitiikan tutkimuksen vuosikirja 10 vuotta: vaikutuksia ja tulevaisuuden suuntia

Vuonna 2026 tulee kuluneeksi kymmenen vuotta ensimmäisen Kulttuuripolitiikan tutkimuksen vuosikirjan ilmestymisestä. Juhlavuoden kunniaksi järjestetään paneelikeskustelu, jossa tarkastellaan kulttuuripolitiikan tutkimuksen muutoksia, vaikutuksia ja tulevaisuuden suuntia kuluneen vuosikymmenen aikana. Millainen rooli vuosikirjalla on ollut kulttuuripolitiikan tutkimuksen näkyväksi tekemisessä ja julkisen keskustelun muovaamisessa? Miten julkaisutoiminta voi vahvistaa tutkimuksen ja kulttuuripolitiikan päätöksenteon välistä vuorovaikutusta?

Paneelissa pohditaan myös, millaisia uusia vaatimuksia nykyinen kulttuuripolitiikka tilanne asettaa tutkimukselle ja tiedejulkaisemiselle. Aikana, jota leimaavat nopeat muutokset, resurssipaineet ja ristiriitaiset kulttuuripolitiittiset tavoitteet, tarvitaan entistä enemmän moniäänistä keskustelua sekä tutkimustietoon perustuvaa jäsennystä kulttuuripolitiikan tilasta Suomessa. Paneeli kutsuu tarkastelemaan, miten kotimainen tiedejulkaiseminen voi jatkossakin toimia yhteiskunnallisesti vaikuttavana keskustelufoorumina.

Paneeliin osallistuvat vuosikirjan entiset päätoimittajat Miikka Pyykkönen, Elisa Kraatari, Minna Ruusuvirta ja Olli Jakonen. Paneelin vetäjinä toimivat nykyiset päätoimittajat Aleksi Lohtaja ja Vappu Renko.

Rinnakaiset sessiot / Parallel sessions 1

Torstai 9.4. / Thursday, 9 April 2026 at 13.45–15.15

The social impacts of art and cultural policy / Taiteen ja kulttuuripoliitiikan yhteiskunnalliset vaikutukset (sessio 1)

puheenjohtaja/ chair Marcin Poprawski (In English)

Elisa Kraatari & Marcin Poprawski: From isomorphism to local impact? Developing CCI policies in city ecosystems – insights from the ekip Horizon Europe project

This paper builds on findings achieved so far in the Horizon Europe project ekip (European CCIs Innovation Policy Platform, 2023–26) regarding CCI (Cultural and Creative Industries) policy development at the EU level and in the 12 member states involved in the project and the policy assessment initiatives carried out during the project.

Interest in developing CCI policies has increased in Europe during the last decade as CCI has evolved into a more established EU policy area since its emergence into policy making at the dawn of the 21st century. In recent years, as exemplified by ekip, the ambition has strengthened to connect more broadly cultural policies and innovation policies. Here, CCIs are considered an accelerator or a “missing piece” that could fuel innovation processes especially in open innovation ecosystems in local contexts.

Along with the fervour to develop CCI policies, the need to understand this phenomenon analytically from the perspectives of political and administration research has become more intense. The ekip project sought to answer this need with a CCI-focussed Policy Landscape Analysis, a project research task carried out by ekip partners in the Humak UAS. In this paper, we offer a concise overview of findings regarding interrelations between EU and sub/national policies on CCIs. Furthermore, we focus on the specific method applied in ekip, the City Prototyping, a participatory approach that enables stakeholders at city ecosystem level (i.a. Košice (SK), Rotterdam (NL), Stockholm (SE), and Tampere (FI)) together to explore, test and assess policy recommendations across CCIs.

Reflecting on the Policy Landscape Analysis results and the experiences from City Prototyping we problematize and call for debate on the isomorphic tendency of CCI policy transfer from the EU tiers toward national and more local levels and if and how that resonates with the varying contexts and policy needs that emerge bottom-up. We discuss the longitudinal development of CCI policies, their influence on local levels of CCI policy-making and possibilities to achieve lasting impact creating CCI-led open innovation ecosystems in cities.

Milica Milosavljevic: Territorialising cultural policy: Assessing the legacy of Bourges 2028 ECOC in the Bourges+ agglomeration

Bourges was designated as one of the European Capitals of Culture for 2028 on the basis of a bidbook emphasising climate action, carbon reduction and artists' rights. The programme promises an inclusive co-creation process with citizens of all ages and aspires to distribute the benefits of the capital year across the rural municipalities of the Bourges+ agglomeration. Aligned with the general objectives of the ECOC action (European Commission 2014), the initiative aims to showcase European cultural diversity, to connect local cultural professionals with the European scene, and to embed the ECOC dynamics within the long-term development strategies of participating cities.

This paper seeks to understand how the preparation for ECOC influences the cultural ecosystems of the Bourges+ municipalities? Which new structures, tensions and aspirations have emerged since the ECOC production began, and what trends do local actors observe?

The study concentrates on the towns participating in La Matrice, a flagship B28 project that links small and medium-sized European towns to prototype cultural responses to shared social, economic and demographic challenges. Although network creation and institutional partnerships are identified as measurable legacy outcomes at the European level (European Commission 2020; Culture Next; Liu 2024) and by individual ECOC cities, the multiplicity of stakeholder expectations and the uneven distribution of resources, organisational capacities and political contexts complicate the operationalisation of such networks.

Drawing on a survey of cultural directorates in La Matrice cities, complemented by semi-structured interviews with selected stakeholders, this paper assesses which elements of B28 values and projects are likely to become enduring legacies. It also examines which governance arrangements, political conditions and local cultural contexts are perceived to favour the emergence and sustainability of translocal and transnational collaborations.

Carly Markkanen: Non-Hierarchical Leadership and the Rise of Agency: Lessons from Finnish Immersive Theatre

This presentation explores how the growing popularity of immersive audience experience is reshaping practices in the arts and culture field. Focusing on Finnish immersive theatre, it examines how non-hierarchical leadership models and decision-making processes enable the creation of agency-driven audience experiences.

The research uses the award-winning production 2021 *Book of Rooms (Huoneiden Kirja)* as a qualitative case study, combining interviews with the production's directors, insights from other Finnish immersive theatre practitioners, and the author's own phenomenological audience experience. The findings demonstrate how leadership approaches that integrate artistic and logistical perspectives, alongside value-driven decision-making, support the design of participatory environments in which audiences are able to construct their own boundaries of participation.

The presentation introduces two conceptual frameworks: The "Immersive Feedback Loop", which maps how audience-centred decision-making operates across both micro- and macro-levels of production, and the "Immersive Arc of Engagement," inspired by Brown and Ratzin (2011), which

reconfigures the traditional audience experience journey to reflect contemporary participatory modes of cultural consumption.

The research hopes to contribute to broader discussions on cultural participation, inclusion, and impact, offering practical and conceptual insights for arts leaders navigating increasingly interactive cultural trends amidst challenging times for the sector.

Violeta Simjanovska: Music Ecosystems at Risk: Funding Cuts as Cultural Policy Instruments – What Remains?

Music ecosystems rely on continuity, shared infrastructures, and long-term policy commitments. Yet in Finland, as in much of Europe, public funding for culture has become increasingly changeable. According to Music Finland (2024), state funding for the music sector has declined in real terms despite a more than 20% increase in the number of active music companies during the past decade. This gap between growing sectoral needs and shrinking resources raises a central question: What remains of music ecosystem development when funding cuts effectively function as cultural policy instruments?

Building on theoretical perspectives from Shain Shapiro (2023), Daniel Nordgård (2019), Behr and Webster (2020), Comunian and Brook (2018), Hracs (2015), and my own work on cultural and creative industries and policy ecosystems (Simjanovska, 2025), this presentation explores the long-term impacts of financial contraction on artistic work, cultural participation, talent pipelines, and organisational resilience. The case from Finland illustrates how short-term project logics, unstable municipal budgets, and shifting political priorities reshape local and regional music ecosystems.

Findings indicate that while reduced public funding weakens institutional capacities and limits artistic mobility, resilience increasingly depends on new business models, cross-sector collaboration, human capacities, and strengthened networking infrastructures.

The presentation argues that traditional grant-based cultural policy is no longer sufficient to secure sustainability in the music sector. Instead, future cultural music policy strategies must be built around hybrid financing models, collaborative governance, strategic networking, interdisciplinary collaborations, meaningful and ethical uses of artificial intelligence, and long-term ecosystem-based sustainable management. These structural shifts need to be substantiated by radical creativity concept, understood not merely as artistic innovation, but as a systemic capacity to rethink institutional logics, funding mechanisms, power relations, and value creation beyond established policy paradigms. (Castoriadis, 1987; Manzini, 2015; Mulgan, 2018; Sacco et al., 2018).

Kulttuuripolitiikka, vastuullisuus ja kestävyys

puheenjohtajat/chairs Jenni Pekkarinen ja Miikka Pyykkönen (In Finnish)

Jenni Pekkarinen: Kulttuuri ja ekologinen kestävyys Euroopan kulttuuripääkaupunki -ohjelmassa ja Oulu2026-hankkeessa

Esitelmässäni pureudun kulttuurin ja ekologisen kestävyys suhteeseen liittyviin lähestymistapoihin ja kehystyksiin Euroopan kulttuuripääkaupungin (European Capital of Culture eli ECoC) makro- ja mesotasolla. Makrotasolla tarkoitan ECoCin virallista, kansainvälistä tasoa, joka määrittää mm. kulttuuripääkaupunkien valintakriteerit, periaatteet ja viralliset tavoitteet ja joka niiden kautta ohjaa mesotason toimintaa. Mesotasolla taas viitataan alueiden ja kaupunkien tasoon, eli tutkimukseni kontekstissa ECoC-kaupunkeihin, niiden hankkeissa mukana oleviin laajempiin alueisiin sekä paikallistason politiikkaan. Mesotason case-esimerkkinä syvennyn Oulu2026-hankkeeseen.

ECoCin alkuperäinen tavoite oli nostaa esiin paikallista ja alueellista kulttuurista rikkautta ja moninaisuutta ja vahvistaa eurooppalaisten keskinäistä yhteenkuuluvuuden tunnetta. Nämä tavoitteet pätevät yhä, mutta nykyään kulttuuripääkaupunkititteli nähdään myös mahdollisuutena luoda laajempaa paikallista ja alueellista vaikuttavuutta ja kaupunkikehitystä. ECoC pyrkii virallisissa tavoitteissaan ”kestävään” perintöön (”legacy”), mutta sen ymmärrys ”kestävyydestä” jättää tulkinnan varaa. Enimmäkseen kestävydestä puhutaan paikallisen ECoC-hankkeen kyvykkyytenä luoda pitkäkestoisia, positiivisia kulttuurisia, taloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia. Ekologiseen kestävyteen liittyvät tavoitteet ja valintakriteerit loistavat poissaolollaan.

Makrotason kriteerit ohjaavat, mutta eivät kuitenkaan yksin määritä ECoC-kaupunkien toimintaa. Keskeinen ajatus on, että kukin ECoC-hanke itse rakentaa omat tavoitteensa ja ohjelmansa suhteessa paikalliseen kontekstiin. Mesotason toimijat voivat siis omissa ohjelmissaan ja tarkemmissa tavoitteissaan esittää fokusoidumpia, myös ekologiseen kestävyteen keskittyviä teemoja. Oulu2026-hankkeen hakukirjassa ekologinen kestävyys mainitaan selkeästi: esimerkiksi ”Taidetta luonnollisesti” -ohjelmalinja koostuu ilmastonmuutokseen ja taiteen ja luonnon suhteeseen keskittyvistä projekteista.

Esitelmässäni syvennyn tarkemmin ekologisen kestävyys rooliin Oulu2026-hankkeessa. Tarkastelen samalla sitä, millä tavoin hanke yhtäältä mukailee ja toisaalta haastaa makrotason linjauksia ja miten se ohjaa mikrotason toimijoita, eli yksittäisiä taide- ja kulttuurialan toimijoita ekologisen kestävyys kysymyksissä. Toisin sanoen tarkastelen Oulu2026-esimerkin kautta sitä, miten kulttuurin ja ekologisen kestävyys välinen suhde näyttäytyy ja rakentuu kulttuuripääkaupunkiekosysteemin eri tasoilla ja niiden välisessä vuorovaikutuksessa.

Esitelmä liittyy väitöstutkimukseeni, jossa analysoin ekosysteeminäkökulmasta kansainvälisten kulttuuripääkaupunkien tapoja lähestyä ja kehystää kulttuurin ja kestävyys välistä suhdetta. Aineisto koostuu kulttuuripääkaupunkien virallisista dokumenteista ja puolistrukturoiduista haastatteluista paikallisiin hankkeisiin liittyvien toimijoiden kanssa.

Miikka Pyykkönen: Ekologisesti kestävä kulttuuripolitiikan 'kulttuuri' – mitä nykyisen kulttuuripolitiikan jälkeen?

Kulttuuripolitiikassa ”kulttuuri” on perinteisesti ymmärretty kahdella tavalla: materiaalisen ja immateriaalisen kulttuuriperinnön kokonaisuutena sekä taiteellisina ilmaisuina. Hallinnon ala kohdistuu ennen kaikkea ammatilliseen toimintaan, joka on tunnustettu ja tunnustettu erilaisten kategorioiden kautta. Vaikka Unesco on pitkään korostanut kulttuurin laajempaa ymmärrystä, kulttuuripolitiikan käsitelmääritelmä ei ole merkittävästi uudistunut.

Yksi syy on se, että antropologinen, elämäntapaan perustuva kulttuurimääritelmä tekisi kulttuuripolitiikasta rajattoman: lähes kaikki yhteiskuntapolitiikka olisi nähtävä kulttuuripolitiikkana, mikä tekisi hallinnosta sekavaa ja käytännössä mahdotonta. Toinen syy on institutionaalinen polkuriippuvuus: järjestelmät on rakennettu palvelemaan tiettyjä tavoitteita tietyllä hallintorakenteella, eikä nopeita suunnanmuutoksia ole helppo tehdä. Kolmanneksi kulttuurin käsitteeseen liittyy antroposentrismi ja metodologinen nationalismi eli kulttuuri ymmärretään tietyn ihmisryhmän ominaispiirteiksi.

Yritykset laajentaa kulttuurikäsitystä ovat törmänneet totunaisuuden rajoihin. Hienoisia poikkeuksia on nähty vähemmistöasioihin ja luovan talouden laajennuksiin liittyen. Viime vuosina uusia muutospaineita on kuitenkin syntynyt erityisesti ekologisen kestävyuden myötä. Se haastaa kulttuuripolitiikan tarkastelemaan omaa rooliaan suhteessa luontoon ja länsimaisen kulutuskulttuurin kestäättömyyteen. Taide- ja kulttuuriperintötoimijat ovatkin jo alkaneet tavoitella ekologisempia käytäntöjä ja promotoida kestävämpiä elämäntapoja toiminnassaan.

Tämä on nykykulttuuripolitiikalle vielä helppo muutos: se mahtuu sen itseymmärrykseen ja toimialakehykseen. Sen sijaan kasvava keskustelu ”kestävästä kulttuurista” tai ”kulttuurista kestävytenä” haastaa kulttuuripolitiikan kulttuurikäsitteen. Näissä ajattelutavoissa kulttuuri ymmärretään elämäntavaksi, joka on nykyisellään vinoutunut planeetan kestävyuden näkökulmasta. Tällainen näkemys edellyttää modernin länsimaisen ontologisen jaottelun – luonnon ja kulttuurin eron – ylittämistä.

Tästä nousee keskeisiä kysymyksiä piskuiselle ja yhteiskuntapoliittisesti melko vähäpätöiselle kulttuuripolitiikalle: Pitäisikö sen jatkaa nykyisellä käsitteellisellä perustallaan ja tukea entistä voimallisemmin taiteen ja kulttuurin toimijoita ekologisemmissa ratkaisuissa? Vai pitäisikö sen avata käsitteelliset rajansa ja laajentaa toimialaansa kohti elämäntapojen muutosta? Esityksessä tarkastellaan näitä vaihtoehtoja ja hahmotellaan olemassa olevien esimerkkien avulla mahdollisia tulevaisuuden skenaarioita ekologisesti kestävää kulttuuria ja oikeudenmukaista vihreää siirtymää edistävälle kulttuuripolitiikalle. Esimerkkejä nostetaan niin länsimaista kuin niiden ulkopuoleltakin ja pohditaan, mitä niiden nostaminen kulttuuripolitiikan keskiöön tarkoittaisi hallinnon alan arvostusten, rakenteiden ja käytäntöjen kannalta.

Sanna Karimäki-Nuutinen: Luontokulttuuripolitiikkaa: Taidelaitokset laajenevan toimijuuden neuvottelupaikkoina

Luontokulttuurien (engl. *naturecultures*) käsite on kehitetty ylittämään modernin ajattelun sitkeää ja haitallista jakoa luonnon ja kulttuurin välillä. Donna Harawayn ja Bruno Latourin tavoin lähestyn todellisuutta yhteenkietoutuneina luonto–kulttuurisina kokoonpanoina, joissa ihmiset, eläimet, teknologiat, instituutiot ja affektit muotoutuvat yhteydessä toisiinsa. Tässä kehityksessä

ihminen ei ole ympäristöstä erillinen toimija vaan lähtökohtaisesti luontokulttuurinen olio, jonka poliittinen ja eettinen toimijuus rakentuu lajienvälisissä ja materiaalis-semioottisissa suhteissa.

Esitykseni pohjautuu helmikuussa 2026 tarkastettavaan väitöskirjaani ja sitä jatkaviin tutkimusintresseihini. Tarkastelen, miten toimijuuden laajentamisen tarve ihmissubjektien ulkopuolelle haastaa kulttuuripolitiikkaa suuntaavia arvoja ja käsityksiä, kuten taiteen vapautta ja instituutioiden neutraaliutta. Empiirisenä heijastuspintana toimii *Siat* Seinäjoella -tapaus: taiteilijakollektiivi Gustafsson&Haapojan teollista siantuotantoa eettisistä ja ekologisista näkökulmista käsitellyt teoskokonaisuus ja sen affektiivisesti latautunut vastaanotto Seinäjoen taidehallissa vuonna 2021.

Latourlaisittain näyttely ravisteli esiin kiistan siitä, keiden toimijuus on osa yhteisen todellisuuden rakentumista. Harawaylaisittain se teki näkyväksi tarpeen perustaa ihmisten ja sikojen väliset suhteet 'response-abilityyn' luontokulttuurisena käytäntönä. Näiden näkökulmien kautta esitän, että planetaariset rajat huomioivaa kulttuuripolitiikkaa ei voi rakentaa totutulle ihmiskeskeiselle perustalle: taiteen vapaus, instituutioiden tehtävä ja oikeudenmukaisuuden käsite on määriteltävä uudelleen monilajisessa ja ekologiseen kestävyteen tähtäävässä yhteiskunnassa. Teoreettisen kehittelyn ohella hahmottelen myös, millaisia käytännöllisiä orientaatioita tämä voisi tarkoittaa taidelaitoksissa ja niitä ohjaavassa kulttuuripolitiikassa.

Johanna Tuukkanen: Festivaalikäsite murroksessa? Paikallisuuden, kestävyuden, vastuullisuuden ja dialogisuuden jännitteet festivaalien uusien toimintamallien kehittämisessä

Festivaalien ydintehtävä on tuoda yhteen taiteilijoita ja kansalaisia sekä tilan tuottamisen näkökulmasta että sosiaalisen vuorovaikutuksen edistämiseksi. Kokoontumisilla on merkittävä sosiaalinen, poliittinen ja kulttuurinen merkitys: ne mahdollistavat kohtaamisia, vuorovaikutusta ja tiloja, joissa myös poliittinen muutos on mahdollinen. Pandemian aikana tämä festivaalien perustavanlaatuinen tehtävä muuttui äkillisesti uhaksi, ja livetapaamiset muuttuivat pelon ja epävarmuuden tiloiksi. Samalla ihmisten tarve kulttuurikokemuksille kriisin aikana tuli näkyväksi, kun digitaalisen kulttuurisisällön kulutus kasvoi. Pandemia kiihdytti keskustelua kestävämmästä ja osallistavammasta kansainvälisen esittävän taiteen kentästä sekä korosti tarvetta varautua tuleviin kriiseihin, kuten ilmastokriiseihin.

Festivaalit ovat kulttuuripolitiikan kannalta keskeisiä rakenteita, koska ne toimivat yhtä aikaa kulttuurin tuotannon, jakelun, osallistumisen ja yhteiskunnallisen keskustelun foorumeina. Ne ovat usein joustavampia ja kokeilevampia kuin pysyvät kulttuuri-instituutiot, madaltavat osallistumisen kynnystä ja toimivat julkisen keskustelun ja poliittisen mielikuvituksen tiloina. Festivaalit tuottavat kulttuurista monimuotoisuutta, vahvistavat demokratiaa, edistävät saavutettavuutta, luovat tilaa kokeellisuudelle ja toimivat yhteiskunnallisen muutoksen mahdollistajina. Niissä kulttuuripolitiikan arvot konkretisoituvat julkisina tiloina ja kollektiivisen ajattelun paikkoina.

Tässä esityksessä analysoin postdoc-tutkimukseni aineistona olevien seitsemän kansainvälisen uuden julkisen taiteen ja live art -festivaalin kuraattorihaastattelun sekä tapausfestivaalien materiaalien pohjalta festivaalikäsitettä, joka vaikuttaa olevan murroksessa. Tarkastelen erityisesti kuraattoreiden esiin nostamia jännitteitä paikallisuuteen, kestävyteen, vastuullisuuteen ja dialogisuuteen liittyviä jännitteitä. Tuon esiin festivaalien uusia toimintamalleja, jotka haastavat

perinteisiä festivaalikäsityksiä ja osoittavat, miten festivaalit voivat toimia sekä taiteellisina että kulttuuripoliittisina uudistajina.

Tutkimuksen tapausfestivaalit ovat IHME Helsinki ja kuopiolainen ANTI – Contemporary Art Festival Suomesta; Fierce Birminghamista, Iso-Britanniasta; Kampnagelin Live Art -festivaali Hampurista, Saksasta; Metropolis Kööpenhaminasta, Tanskasta; PLACCC Budapestista, Unkarista; sekä Steirischer Herbst Grazista, Itävaltasta.

Kulttuuripolitiikan hamartia (sessio 1)

puheenjohtajat/chairs Kaisa Murtoniemi ja Sanna Lehtinen (In Finnish)

Hamartialla tarkoitetaan antiikin Kreikan tragediassa päähenkilön kohtalokasta virhettä, vahinkoa tai tekoa, joka vaikuttaa keskeisellä tavalla juonenkulkuun ja voi johtaa katastrofaalisiin seurauksiin ja kerrannaisvaikutuksiin. Hamartian syitä saattavat olla esimerkiksi ylimielisyys tai tietämättömyys. Käsitteen on tässä merkityksessä esitellyt Aristoteles Runousoppi-teoksessa, mutta sen voi ymmärtää myös laajemmin epäonnistumisena, kyvyttömyytenä tai moraalisenä heikkoutena. Kulttuuriin tällä hetkellä kohdistuvat leikkaukset uhkaavat perustavanlaatuisesti, pahimmillaan jopa peruuttamattomasti, kulttuurin monimuotoisuutta ja sen vaalimisen mahdollisuuksia ja ovat eräänlainen esimerkki kulttuuripolitiikan hamartiasta.

Työryhmässä paikannetaan kulttuuripolitiikan hamartian hetkiä ja seurauksia. Esityksissä pohditaan, minkälaisia juonenkulkua kääntäviä diskursseja ja narratiiveja 2020-luvun kulttuuripolitiikkaa tuottaa sekä lähitulevaisuuden todellisuuksissa että pidemmällä aikavälillä esimerkiksi lainsäädännön, kaupunkikehittämisen ja politiikkatoimien näkökulmasta. On tärkeää tarkastella paitsi sitä, millaisia nämä todellisuudet ja tulevaisuudet ovat, myös sitä, mitä ja keitä ne sulkevat ulkopuolelle tai työntävät reuna-alueille ja katveeseen. Samalla on mahdollista pohtia, miten asiat olisivat voineet mennä menneisyydessä toisin ja minkälaisia suunnanmuutoksia toisenlainen tulevaisuus vaatisi.

Työryhmän esitykset havainnollistavat eri näkökulmista, kuinka ymmärrys hamartiasta voi syventää tulevaisuuden muutosten ja mahdollisuuksien näkemistä. Työryhmän lähestymistavat ja menetelmät edustavat monitieteistä kulttuurin tutkimusta. Työryhmän järjestää Koneen Säätiön rahoittama tutkimushanke Kulttuuripolitiikan ulkopuolistamat: julkinen valta kulttuurin siltojen horjuttajana Suomessa (Ponte).

Kaisa Murtoniemi: Taiteen vapauden moninaiset kontekstit: näkökulmia vertaisarviointiin ja poliittisten valtasuhteiden muutoksiin

Taiteen vapaus on keskeinen arvo niin pohjoismaisessa kuin suomalaisessa kulttuuripolitiikassa. Suoraa poliittista vaikuttamista taiteen sisältöihin on pyritty estämään esimerkiksi vertaisarviointia hyödyntämällä. Valtion myöntämistä apurahoista taiteilijoille päättävät siis vertaiset, oman taiteenalan asiantuntijat. Näin toteutetaan niin sanottua etäisyysperiaatetta (engl. arm's length principle). Suomessa tätä periaatetta on toteuttanut opetus- ja kulttuuriministeriön alainen Taiteen edistämiskeskus, joka aloitti toimintansa vuonna 2013 ja joka korvattiin Taide- ja kulttuurivirastolla vuoden 2026 alusta alkaen.

Uudessa virastossa vertaisarviointijärjestelmä muuttuu. Taiteen edistämiskeskuksessa taiteilijoiden apurahahakemusten vertaisarviointia tehtiin alueellisissa ja taiteenalakohtaisissa taidetoimikunnissa, jotka on uudessa virastossa lakkautettu. Niiden tilalle muodostetaan asiantuntijapankki, josta koostetaan kulloiseenkin tarpeeseen vertaisarvioijien muodostama arviointipaneeli, joka arvioi apurahahakemukset. Vaikka hakemukset edelleen arvioi siis asiantuntijoiden ja vertaisten joukko, muutos herättää kysymyksiä esimerkiksi siitä, millaisia uusia vaikuttamisen muotoja tai vallankäytön paikkoja se tekee mahdolliseksi ja kenelle. Myös Suomessa keskeisenä pidetty kysymys alueellisesta tasavertaisuudesta nousee esiin, kun alueelliset toimikunnat on lakkautettu.

Taiteen vapauden toteutuminen yhteiskunnassamme ei kuitenkaan ole kiinni ainoastaan vertaisarvioinnin toteutuksen tavoista, vaan se voidaan ymmärtää myös laajemmin. Taiteen vapaus on aina suhteellista ja kontekstuaalisesti määrittävää. Siihen siis vaikuttavat moninaiset valtasuhteet ja niiden muutokset paitsi kulttuuri- ja taidepolitiikassa myös niiden ulkopuolella. Tarkastella voidaan esimerkiksi sitä, miten yhteiskunnan uusliberalisoituminen tai talouskurin tuottama niukkuus vaikuttavat taiteen vapauden toteutumiseen. 2020-luvulla voidaan tunnistaa toki muitakin kuin talouteen liittyviä kehityskulkuja, jotka saattavat muodostua uhaksi tai esteeksi taiteen vapauden toteutumiselle. Esimerkiksi populististen puolueiden kulttuuriohjelmat nostavat esiin kysymyksen siitä, onko konsensus kulttuuripolitiikassa horjumassa ja tuleeko sitä myöten myös taiteen vapaus kyseenalaistetuksi uusilla tavoilla (ks. Jakonen, Renko & Harding 2025).

Tutkimuksessani pyrin kuvaamaan taiteen vapauteen nykyhetkessä vaikuttavia kehityskulkuja sekä kuvaamaan vertaisarvioinnin avulla tehtävää päätöksentekoa ja sen yhteydessä käytettävää valtaa. Hyödynnän työssäni tuoretta haastatteluaineistoa, jossa Taiteen edistämiskeskuksen erityisasiantuntijat ja taidetoimikuntien jäsenet kertovat toimikuntien työskentelystä ja päätöksenteosta sekä katsovat tulevaisuuteen, jossa toimikuntia ei enää ole.

Sanna Lehtinen: Rajapintojen perintö: oikeuden liminaalitilat ja kulttuuripolitiikka

Lainsäädäntö on yksi kulttuuripolitiikan toimeenpanon muodoista. Sille on tyypillistä systematisointi ja luokittelu. Lainsäädäntö on myös kieli, joka sanoittaa julkisen vallan käsityksiä yhteiskunnasta ja todellisuudesta, siitä mitä pidetään arvossa ja mitä ei. Lainsäädännöllä voidaan määrittää joillekin kulttuurin muodoille suojelustatus ja vastaavasti sulkea toisia oikeudellisen suojan ulkopuolelle. Tutkimuksessani ehdotan, että jotta voidaan löytää inklusiivisempia tapoja hahmottaa, tunnistaa ja määritellä suojeltavia kulttuurin muotoja, lain kieli ja sen tuottamat narratiivit ja sanastot on haastettava ja kuviteltava uudelleen. Tätä varten tarvitaan oikeudellista mielikuvitusta ja käsitteitä, jotka kykenevät tavoittamaan jotain sellaista, mihin oikeuden nykyinen kielioppi ei pysty. Vastaavaa kielellistä käännettä on ehdotettu kriittisesti orientoituneen ympäristöoikeustutkimuksen piirissä. Omassa tutkimuksessani keskityn erityisesti kulttuuriperinnön suojan sääntelyyn sisällytettyjen kategorioiden tuottamaan ulkopuolistamiseen. Käsitteellistäakseni ja paikantaakseni niitä kulttuuriperinnön muotoja, jotka putoavat oikeudellisten luokittelujen väliin ja sitä kautta suojelun ulkopuolelle, esittelen tutkimuksessani 'liminaaliperinnön' käsitteen.

Länsimainen kulttuuri ja sitä kautta myös oikeusjärjestys ovat täynnä erilaisia dualismeja esimerkiksi ruumiin ja mielen, subjektin ja objektin, yksilön ja yhteisön, maskuliinin ja feminiinin sekä kulttuurin ja luonnon välillä. Tämä koskee myös kulttuuriperinnön oikeudellisia määritelmiä.

Filosofien Gilles Deleuzen ja Félix Guattarin mukaan ainoa tapa päästä dualismeista eroon on mennä niiden väliin. Kulttuuriantropologiasta omaksuttu liminaalisuuden käsite viittaa välitilaan. Sen avulla tutkimuksessani paikannetaan oikeudellisen hamartian hetkiä – rajapinnoille jääviä kulttuurin ilmiöitä ja elementtejä, jotka jäävät herkästi tunnistamatta ja sen vuoksi turvaamatta, mutta joilla voi pitkällä aikavälillä olla merkittäviä kerrannaisvaikutuksia kulttuurin suojaan ja säilymiseen tuleville sukupolville.

Esitys perustuu väitöskirjaani *Drowning Lawscapes: State Responsibility for Future Generations' Rights to Coastal Heritage* (2025) sekä tällä hetkellä Ponte-hankkeessa toteuttamaani väitöksen jälkeiseen tutkimukseen.

Marjaana Sederholm: Luova kaupunki -suunnitteluajattelun soveltaminen ja tulkinta Helsingin kaupungissa vuosina 2000–2025

Viimeisen neljän vuosikymmenen aikana kulttuurin asema kaupunkikehittämisessä on vaihtunut tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisestä ensisijaisesti taloudellisiin tavoitteisiin. Kulttuuriin panostaminen nähdään keinona turvata kaupunkien talouskasvua, houkuttelevuutta ja kilpailukykyä osana asukkaista ja työvoimasta käytävää globaalia kilpailua.

Vuosituhannen vaihteessa mielikuvat luovasta urbaanista tulevaisuudesta levisivät maailmalla Charles Landryn luovan kaupungin (2000) ja Richard Floridan luovan luokan (2002) kaltaisten narratiivien siivittämisenä. Ideoiden laajasta levikistä huolimatta on kuitenkin vähänlaisesti, jos lainkaan näyttöä siitä, että väite kulttuuriin investoimisen tuottamasta talouskasvusta, olisi ollut luotettava. Huolta on herättänyt mm. se, missä määrin luovan kulttuurin edustajat ovat kehityksestä hyötäneet.

Vasta käynnistynyt väitöskirjatutkimus tarkastelee, kuinka luova kaupunki -ajattelua on tulkittu ja sovellettu Helsingin kaupungissa vuosina 2000–2025 (ml. Euroopan kulttuuripääkaupunkivuosi 2000, Maailman designpääkaupunkivuosi 2012). Huomio kohdistuu ennen kaikkea siihen, kenen kannalta virallinen narratiivi on ollut luotettava ja ketkä ovat jääneet sen ulkopuolelle? Kenelle kulttuurin omistajuus tässä yhteydessä kuuluu?

Esitelmä pohjautuu tutkimustyön ensimmäiseen vaiheeseen, joka rakentuu niin sanotun virallisen narratiivin koostamisesta. Tutkimuksessa lähestytään kaupunkikehittämistä narratiivisena toimintana (Sattler, 2022; Ameel, 2021; van Hulst, 2012; Sandercock, 2010; Throgmorton, 2003) ja sovelletaan kirjallisuustieteen tutkimusmenetelmiä keinona pureutua kaupunkimaiseman moniäänisyyteen ja vaihtoehtoihin mielikuviin historian, nykyhetken ja tulevaisuuden pohjana.

Saara Pylkkänen: Kulttuuripolitiikan kohtalokkaita aikajänteitä

Hamartian käsite avaa luontevan ikkunan kulttuuripolitiikan ajallisuuteen: jännitteitä menneen, nykyhetken ja tulevan välillä narratoidaan politiikassa jatkuvasti. Aika on tällä tavoin syvästi kietoutunut kaikkiin poliittisiin prosesseihin, mutta ajan merkitys jää usein tunnistamatta sen implisiittisen ja itsestään selvänä pidetyn luonteen vuoksi. Tässä esityksessä pyrin näyttämään, mitkä tekijät uhkaavat kulttuurin monimuotoisuutta, kun aihetta tarkastellaan ajan politiikan sekä ajan retoriikan näkökulmista.

Esitykseni pohjautuu graduuni, jossa tarkastelen ajan politiikkaa suomalaisessa kulttuuripolitiikassa analysoimalla Orpon hallituksen asettamaa ja Opetus- ja kulttuuriministeriön toimeenpanemaa Kulttuuripoliittista selontekoa, sen valmisteluprosessia sekä sidosryhmien antamia lausuntoja. Tukeudun politiikan aikakäsityksiä ja ajallista retoriikkaa koskevaan teoreettiseen keskusteluun ja tarkastelen aikaa poliittisena resurssina, jonka avulla poliittisia tavoitteita toimeenpannaan ja legitimoidaan.

Selonteko on tulevaisuuteen suuntautunut strategia, joka on kirjoitettu nykyhetken ehdoilla. Selonteon keskeiseksi tavoitteeksi määritellään yhteisen tulevaisuuskuvan luominen Suomen taide- ja kulttuuripolitiikan kehittämisen taustalle. Sidosryhmien lausunnoissa tätä tulevaisuusorientoitunutta pyrkimystä on pidetty ristiriitaisena suhteessa samanaikaisesti toteutettuihin kulttuurialaan kohdistuviin leikkauksiin. Selonteossa kuitenkin korostetaan, ettei sitä ole laadittu “nykyisen epävarmuuden lähtökohdista, vaan siinä linjataan tulevaisuudelle parhaita kasvun vaihtoehtoja”.

Esityksessäni pyrin artikuloimaan, kuinka juuri eri aikajänteillä pelaaminen tekee ristiriitaisten politiikkatoimien ja suunnitelmien rinnakkaisuudesta mahdollista, ja poliittisten tavoitteiden kannalta jopa hedelmällistä. Ajan asettaminen analyysin keskiöön tekee näkyväksi tietynlaisen kulttuuripolitiikan hamartian, jossa tulevaisuuden uhkakuvien varaan rakentuva politiikka voi hämärtää sen subjektien suhdetta nykyhetkeen ja uudelleenrakentaa suhdetta ympäröivään todellisuuteen, mikäli toiminnan ehdot siirretään politiikassa kuvattuun tulevaan.

Oulu2026 osana Euroopan kulttuuripääkaupunkitoimintaa ja tavoitteita

puheenjohtaja/chair Mervi Luonila (In Finnish)

Euroopan kulttuuripääkaupunki (European Capitals of Culture, ECOC) on tunnetuimpia Euroopan unionin (EU) toimia kulttuurialalla. Euroopan kulttuuripääkaupunkeja on valittu vuodesta 1985. Kulttuuripääkaupungin titteli myönnetään vuodeksi kerrallaan tietylle eurooppalaiselle kaupungille tai alueelle, joka toteuttaa vuoden mittaisen kulttuuriin keskittyvän ohjelmakokonaisuuden. Kulttuuripääkaupunkeja on vuosittain kahdesta kolmeen eri puolilla Eurooppaa.

Oulu yhdessä 39 kumppanikunnan kanssa on Euroopan kulttuuripääkaupunki vuonna 2026. Oulu2026 on pitkäkestoinen kulttuuriin perustuva kaupunkikehittämisen hanke, jonka yleinen päämäärä on kulttuuri-ilmastonmuutos; visio, jota konkretisoivat kolme täsmennettyä, pitkän aikavälin tavoitetta eloisa, kiehtova kaupunki, tasapainoinen yhteisö, ja luova alue. Oulu2026-toiminnan tarkoituksena on lisätä yhteistyön ja uusien kulttuuri-investointien kautta kulttuuritarjontaa, parantaa alueen asukkaiden hyvinvointia, luoda työllisyyttä sekä kehittää pohjoista aluetta.

Työryhmässä tarkastellaan lähtökohtia kulttuuripääkaupungin toiminnan pitkän aikavälin vaikutusten arviointiin. Esityksissä keskitytään erityisesti viiden Oulu2026-toiminnan kannalta keskeisen sidosryhmän eli Oulu2026-alueen asukkaiden, kuntapäätäjien ja kulttuurista vastaavien viranhaltijoiden, taide- ja kulttuuritoimijoiden, sekä yritysten näkemyksiin siitä, miten Oulu2026-toiminnan odotetaan saavuttavan Oulu2026-toiminnalle asetettuja kolmea pitkän aikavälin tavoitteita. Lisäksi esitykset nostavat esiin millä tavoin Oulu2026-toimintaa on suunnattu asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Työryhmän esitykset ovat osa kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cuporessa toteutettavaa tutkimushanketta Oulu2026-toiminnasta. Tutkimushankkeessa seurataan ja arvioidaan kulttuuripääkaupunkivuotta, siihen liittyvien toimien vaikutuksia sekä pidempiaikaista vaikuttavuutta Oulussa ja sen kumppanikunnissa. Työryhmän esityksissä hyödynnetään Euroopan kulttuuripääkaupunkitoimintaa tarkastelevaa kirjallisuutta, vuosina 2022 ja 2025 tutkimushankkeessa kerättyä laajaa kysely- ja haastatteluaineistoa sekä täydentävää kirjallista aineistoa.

Esitykset työryhmässä:

***Mervi Luonila:* Toiminnasta vaikutuksiin: Oulu2026 Euroopan kulttuuripääkaupunkivuoden seuranta ja arviointi**

***Olli Ruokolainen:* Kulttuuripääkaupunkivuoteen suhtautumisen maantiede: asuinpaikan vaikutus odotuksiin ja osallistumishalukkuuteen Oulu2026-vuoden kynnyksellä**

***Sakarias Sokka:* Keskeisten sidosryhmien kulttuuripääkaupunkivuotta koskevat odotukset**

Rinnakaiset sessiot / Parallel sessions 2

Perjantai 10.4. / Friday, 10 April 2026 at 11.15–12.45

The social impacts of art and cultural policy / Taiteen ja kulttuuripolitiikan yhteiskunnalliset vaikutukset (sessio 2)

puheenjohtaja/chair Kaisu Kumpulainen (In Finnish)

***Kukka Hytönen, Santeri Salomaa & Sauli Okker:* Kulttuurialan vapaaehtoistoiminta vertailussa: Jelmury ja tanskalaiset toimijat**

Jyväskylän Elävän Musiikin Yhdistys Jelmury ja sen ylläpitämä Tanssisali Lutakko edustavat Suomessa poikkeuksellisen pitkäkestoista kulttuurialan vapaaehtoistoimintaa (Tuomaala & Jelmury 2010). Paikallisen konserttitoiminnan ylläpitämisen lisäksi toiminta on myös tärkeää toimintaan osallistuvilla vapaaehtoisilla etenkin yhteisöllisyyden kokemusten vuoksi (Okker & Kumpulainen 2026).

Vuosien 2025–2026 aikana Jelmury toteuttaa Vapaaehtoistyöstä voimaa! -hankkeen, jonka tavoitteena on kehittää vapaaehtoistoimintaa kansainvälisen vertailun avulla. Hankkeen aikana Jelmury:n vapaaehtoisvastaavat ovat tutustuneet neljään vapaaehtoistoimintaan perustuvaan keikkapaikkaan Kööpenhaminassa ja Roskildessa. Tässä esityksessä vertailemme hankkeessa

tehtyjen havaintojen pohjalta Lutakkoa ja neljää tanskalaista vapaaehtoistoimijaa seuraavien kysymysten kautta:

- Miten vapaaehtoisten yhteisöä ja yhteisöllisyyttä pidetään yllä?
- Mikä motivoi osallistumaan vapaaehtoistoimintaan?
- Miten tavoitetaan uudet vapaaehtoisuudesta kiinnostuneet?
- Mitä vapaaehtoisilta vaaditaan?

Hankkeen aikana tehtyjen vierailuiden pohjalta havaitsimme, että niillä toimijoilla, joiden toiminta koettiin yhteisölliseksi vastaavalla tavalla kuin Lutakossa, yhteisöllisyyden rakentumisessa keskeistä olivat palkattujen työntekijöiden ja vapaaehtoisten väliset matalat hierarkiat sekä koettu tasavertaisuus. Yhteisöllisyyttä tukivat myös arjen käytännöt, kuten yhteiset palaverit ja ruokailut. Vapaaehtoisten motivaation ytimessä olivat toiminnan sosiaalinen merkitys ja mielekkyys, eivät niinkään ulkoiset kannustimet tai palkitseminen.

Esimiehen lopuksi pohdimme, mitä jää jäljelle hankkeen päättyessä: millaisia pysyviä yhteisöllisiä rakenteita ja osallisuuden muotoja kulttuurialan vapaaehtoistoiminta tuottaa sekä mitä vertailun tuloksista voitaisiin omaksua laajemmin vapaaehtoistoimintaan perustuvien kulttuuriyhdistysten toiminnassa. Samalla kutsumme kulttuuripolitiikan tutkijoita keskustelemaan vapaaehtoistoiminnan roolista suomalaisen kulttuuritoiminnan kentällä ja tutkimaan hankkeessa esiin nousseita asioita lisää.

Katri Leppisaari: Kulttuurihyvinvointi-käsitteen merkityksisällöt

Esitys pohjautuu työn alla olevaan väitöskirja-artikkeliini, jossa tarkastelen käsiteanalyysin avulla kulttuurihyvinvointi-käsitteen esiintymistä ja siihen liitettyjä merkityksiä opetus- ja terveysministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön sekä Valtioneuvoston asiakirjoissa vuosina 2010–2025 käsitehistoriallisessa viitekehyksessä.

Kulttuurihyvinvointi-käsite on otettu käyttöön vuosina 2012–2013 tarpeesta löytää nimittäjä toiminnalle, johon on aiemmin viitattu ilmauksella ”taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia” eli toimintaan, jossa kulttuurilla ja taiteella ja näihin liittyvällä toiminnalla katsotaan olevan hyvinvointiin liitettyjä merkityksiä ja vaikutuksia.. (Lilja-Viherlampi, 2021, s. 74.)

Kulttuurihyvinvoinnin käsitteestä itsessään ei ole ilmestynyt tutkimusta, mutta tarve sen monipuolisemmalle tutkimukselle ja määrittelylle on tunnistettu (mm. Keskinen & Siltainsuu 2024). Kulttuurihyvinvointia teemana on käsitelty tutkimusartikkeleissa ja väitöskirjoissa muun muassa sosiaalipedagogiikan, musiikkikasvatuksen ja kansanterveyden aloilla. Kulttuurihyvinvointi-käsitteen määrittelyä on sivuttu muun muassa ikääntyneiden kulttuuripalveluita kuvaavaa käsitteistöä koskevassa tutkimuksessa (Aholainen 2019).

Kulttuurihyvinvointi-käsitteen lisäksi käytetään termejä kulttuurihyvinvointitoiminta tai kulttuurihyvinvointipalvelu. Kulttuurihyvinvointitoiminnalle voidaan asettaa julkilausuttuja tavoitteita. Kulttuurihyvinvointipalveluilla viitataan vakiintuneisiin ja testattuihin palveluihin, jotka ymmärretään kuuluvaksi osaksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluita (ks. Kippo, 2023, s.9 & Lilja-Viherlampi 2021, s. 28). Toisaalta kulttuurihyvinvointi voidaan nähdä itsessään tavoiteltavana asiana, kuten yhteisön kokonaisvaltaisena kulttuurihyvinvointina tai *kulttuurisena hyvinvointina* (CuWeRE, ei pvm.).

Opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2025 julkaiseman politiikka-analyysin (Vuolasto ym., 2025) mukaan *kulttuurihyvinvointitoiminta* on ammattimaistunut 15 vuoden aikana. Toiminta on juurtunut alueellisiin rakenteisiin politiikkaohjelmien, resurssiohjauksen ja lainsäädäntömuutosten ja informaatio-ohjauksen myötävaikutuksella. (Vuolasto ym., 2025, s.2–3, 7)

Kulttuurihyvinvointi on verrattain uusi ja kehittyvä käsite, johon liitetystä merkityksistä käydään keskustelua ja rajanvetoa kulttuurihyvinvoinnin parissa työskentelevien ammattilaisten ja tutkijoiden kesken. Termin käyttöön on huomioitu liittyvän myös sekaannuksia ja väärinkäsityksiä (mm. Huhtinen-Hildén 2025, s. 114).

Sauli Okker & Kaisu Kumpulainen: Kulttuuritoiminnan tilojen merkitys yhteisöllisyyden rakentajana ja paikallisen kulttuuritoiminnan ylläpitäjänä: tapaukset Lutakko ja Tukikohta

Kulttuuritoiminnan tiloja tarkasteltaessa kulttuuripolitiikan tutkimuksen huomio keskittyy usein vakiintuneisiin toimijoihin ja instituutioihin, kuten valtionapua saaviin taidelaitoksiin. Tässä esityksessä tarkastelemme kahta kulttuuritoiminnan tilaa, Lutakkoa Jyväskylässä ja Tukikohtaa Oulussa, jotka ovat syntyneet kulttuurin ruohonjuuritasolta ja joiden olemassaolo ei ole ollut itsestäänselvyys. Esimerkiksi Lutakko oli vuosia vaarassa joutua puretuksi, mutta on nykyään yksi Jyväskylän vakiintuneista kulttuuritoimijoista.

Esityksessä analysoimme näiden tilojen kulttuurisia ja sosiaalisia merkityksiä sekä pohdimme, mitä jää jäljelle, jos nämä paikallista kulttuuritoimintaa ylläpitävät ja yhteisöllisyyden kokemuksia tuottavat tilat katoavat.

Esityksen aineistona toimivat Lutakon vapaaehtoisille tehty kysely (Okker & Kumpulainen 2026, tulossa) sekä Tukikohdassa Hässäkkä-päivät -festivaalin aikana toteutetun etnografisen tutkimuksen aineisto (Okker 2025).

Minna Ruusuvirta, Emmi Lahtinen, Aino Leppänen ja Kaija Rensujeff: Taiteilijat ja kansainvälinen toiminta

Vaikka kansainvälistymisen edistäminen on alusta asti kuulunut valtion taidetoimikuntalaitoksen tehtäviin, nousi se keskeisemmäksi kulttuuripoliittiseksi tavoitteeksi vasta 1990-luvulla. Erityisesti vuonna 1992 julkaistu Kupoli-mietintö toi kansainvälistymisen vahvasti kulttuuripolitiikan keskiöön. Samalla vuosikymmenellä muotoutuivat monet kansainvälisen taide- ja kulttuuripolitiikan keskeiset toimijat ja tukirakenteet. Tällöin perustettiin muun muassa suuri osa Suomen ulkomailla toimivista tiede- ja kulttuuri-instituuteista sekä näyttelyvaihtokeskus Frame tukemaan nykytaiteen kansainvälistä toimintaa. Vuonna 1992 opetusministeriö osoitti ensimmäistä kertaa Taiteen keskustoimikunnalle määrärahan taiteilijoiden ja taidealan asiantuntijoiden matka-avustuksiin.

Viime vuosina kulttuuri- ja luovien alojen kansainvälinen toiminta on noussut esiin useissa keskeisissä linjauksissa, kuten Petteri Orpon hallitusohjelmassa (2023), valtioneuvoston julkaisemissa kulttuuripoliittisessa selonteossa (2024), luovan talouden kasvustrategiassa (2025) ja suur tapahtumastrategiassa (2023), VTT:n ja Business Finlandin luovien alojen ja tapahtuma-

alan tilannekuvaa käsittelevässä raportissa (2023) sekä Taiteen edistämiskeskuksen kansainvälisessä kehittämistyössä laaditussa strategisessa tilannekuvassa (2025).

Kulttuuripolitiikassa kansainvälisen toiminnan tavoitteita ovat alusta alkaen olleet taiteen ja luovien alojen kasvun, kilpailukyvyn, työmahdollisuuksien ja osaamisen edistäminen sekä sisältöjen ja kulttuurielämän kehittymisen vahvistaminen kansainvälisessä vuorovaikutuksessa. 2000-luvulta lähtien keskusteluun on noussut myös tarve vastata paremmin yhteiskunnan etniseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Tavoitteiden jalkautuminen toiminnaksi ja toteutuneiksi tuloksiksi ei kuitenkaan aina ole onnistunut. Esimerkiksi opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategia toteaa, että tukirakenteet eivät ole reagoineet riittävästi kansainvälisen toiminnan tarpeisiin, myös kulttuuripoliittisessa selonteossa tunnistetaan kansainvälistymisrakenteiden heikkous suhteessa moneen verrokkiin. Asukasluvultaan lähes Suomea vastaavassa Tanskassa kulttuurituotteiden vienti oli rahamäärässä mitattuna lähes kuusinkertaisesti Suomea suurempaa vuonna 2021, asukasluvultaan kaksinkertaisessa Ruotsissa lähes yhdeksän kertaa suurempaa. Lisääntyneet geopoliittiset jännitteet, ilmastonmuutos sekä moninaiset taloudelliset, poliittiset, sosiaaliset ja teknologiset kehityskulut vaikuttavat merkittävästi taide- ja kulttuurialan kansainväliseen toimintaan ja luovat sille aivan uudenlaisia mahdollisuuksia ja haasteita.

Esitys pohjaa alustaviin tuloksiin syksyllä 2025 toteutetusta Taiteen ja kulttuurin barometrikyselystä ja kysyy miten taiteilijat näkevät kansainvälisen toiminnan nykyhetkessä. Esityksessä tarkastellaan taiteilijoiden kansainvälisen toiminnan muotoja, esteitä, mahdollisuuksia ja motivaatiotekijöitä sekä käsityksiä Suomesta kansainvälisen toiminnan ympäristönä. Taiteen ja kulttuurin barometri on vuosittainen kyselytutkimus, jota toteuttavat yhteistyössä Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore ja Taiteen edistämiskeskus (Taike).

Kulttuuripolitiikan hamartia (sessio 2)

puheenjohtajat/chairs Kaisa Murtoniemi ja Sanna Lehtinen (In Finnish)

Taina Laitinen & Sari Karttunen: Valtion taidehallinnon uudistukset 2010–2020-luvuilla – mitä jää alueellisista rakenteista ja toiminnasta?

Tarkastelemme kahden viime vuosikymmenen aikana toteutettuja valtion taidehallinnon uudistuksia alueellisesta näkökulmasta. Esitelmämme keskittyy Taiteen edistämiskeskuksen (Taike) alueellisiin ratkaisuihin vuosina 2013–2025 sekä vuoden 2026 alussa toimintansa aloittaneeseen Taide- ja kulttuurivirastoon (Kuvi), jonka taiteen edistämisen rakenteet ja toimintatavat alueilla ovat osin vasta muotoutumassa. Alueelliset taidetoimikunnat joka tapauksessa lakkaavat kesällä 2026.

Teemme esitelmässä eron taidehallinnon alueellisten rakenteiden ja alueellisen toiminnan välillä. Taiken aikana alueelliset taidetoimikunnat ja aluetoimipisteverkko muodostivat alueellisen toiminnan institutionaalisen perustan. Vuoden 2025 lopussa Taikella oli toimipisteet Helsingin ohella yhdeksällä paikkakunnalla eri puolilla Suomea. Kuvin aloittaessa toimipisteverkko jatkaa toimintaansa, mutta virasto päättää sen laajuudesta ja sijoittumisesta.

Taiken toiminta alueilla ei ole julkisuudessa hahmottunut yhtä selkeästi kuin hallinnolliset rakenteet. Toiminta on ollut pitkälti ohjelma- ja hankeperustaista, asiantuntijavetoista ja verkostoihin nojaavaa. Samalla se on usein ollut katkonaista, henkilösidonnaista ja hallinnollisesti näkymätöntä. Kullekin alueelle on ollut maakuntayhteyshenkilö, jonka mahdollisuudet osallistua paikalliseen verkostotyöhön ovat kuitenkin vaihdelleet. Monilla alueilla taidehallinto tunnettiin aiemmin läänintaiteilijoista, joita ei Taiken viimeisinä vuosina enää lainkaan palkattu. Taide- ja taiteilija-asiantuntijat ovat työskennelleet suurelta osin valtakunnallisesti aluehankkeita lukuunottamatta.

Kuvaamme esityksessä myös Taiken kauteen kohdistuneita kulttuurin aluepoliittisia odotuksia. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmäraportissa vuonna 2018 Taikelle hahmoteltiin keskeistä roolia taiteen ja kulttuurin tavoitteiden toimeenpanijana alueilla. Kulttuuritoimintalain uudistus (2019) vahvisti käsitystä Taikesta alueellisena asiantuntija- ja tukiorganisaationa, mikä näkyi viraston aktiivisena yhteistyönä kuntien ja muiden alueellisten toimijoiden kanssa. Kuvia koskevassa laissa taiteen alueellinen edistäminen säilyy tehtävätason tavoitteena, mutta sen rakenteelliset ja resurssiperustaiset toteutustavat jäävät avoimiksi.

Emme pyri esittämään lopullisia arvioita virastouudistuksen vaikutuksista vaan jäsentämään siirtymävaihetta Taiken ja Kuvien välillä. Kysymme, millaisin keinoin alueellinen läsnäolo ja vaikutus on ylipäättään mahdollista taata tilanteessa, jossa rakenteet ovat heikentyneet ja resurssit epävarmoja.

Kalle Lampela: Taiteen ja tieteen autonomia 2020-luvun Suomessa – Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden vaatimukset ja työn prekaarisuus

Tieteen ja taiteen apurahoittajat vaativat taiteilta ja tutkimukselta yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Samanaikaisesti akateeminen työ on muuttunut sirpaleiseksi: lyhytkestoiset rahoitukset ja määräaikaisten työsopimukset sekä työn kuormittavuus vaikeuttavat keskittymistä pitkäkestoisiin tutkimusprojekteihin ja itsenäiseen luovaan taiteelliseen ja tutkimukselliseen työhön.

Kysyn paperissani, onko taiteen ja tieteen autonomiaa enää 2020-luvun Suomessa? Vai pitäisikö meidän puhua pikemmin postautonomisesta tilanteesta, hylätä vanhanaikaiset haaveelliset ihanteet ja lopettaa nostalginen puhe vanhoista hyvistä ajoista? Miltä 2020-luvun tilanne näyttää kriittisutooppisen autonomiakäsityksen näkökulmasta? Onko kriittisille ja utooppisille äänenpainolle ylipäättään tilaa vallitsevassa managerialistisessa ja instituutioliberalistisessa ilmapiirissä?

Autonomian käsite voidaan hahmottaa neljällä ulottuvuudella. Juridis-hallinnollisella autonomialla tarkoitetaan itsemääräämisoikeutta. Säädetty lait, asetukset ja sopimukset turvaavat ja rajaavat tieteellisten laitosten oikeuksia itsehallintoon niitä itseään koskevien päätösten tekemisessä. Taloudellinen autonomia viittaa omavaraisuuteen ja omiin resursseihin perustuviin mahdollisuuksiin ylläpitää omaa toimintaansa. Tiedollisella autonomialla tarkoitetaan itseyemmärrystä ja kykyä tiedostaa oman toimintansa luonne ja ottaa tämä tieto huomioon toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa. Moraalinen autonomia tarkoittaa omaehtoisuutta. Toimija pyrkii olemaan omaehtoinen päättäessään toimintaansa koskevien tavoitteiden asettamisesta ja sitä säätelevien sosiaalisten normien vakiinnuttamisesta.

Eurooppalaisessa autonomiaestetiikassa oli kaksi suuntausta. ”Yhteiskunnallisessa” versiossa korostettiin taiteen sivilisoivia ja kasvatuksellisia, koko yhteiskuntaa pitkällä aikavälillä

hyödyttäviä tehtäviä, joiden turvaamiseksi taiteelle tuli järjestää yhteiskunnassa laaja autonominen asema. ”Estetistisromanttisessa” versiossa painotettiin, että autonominen asema vastaa sekä taiteen sisäistä luonnetta että edesauttaa taiteen kautta tapahtuvaa yksilöiden mentaalista hyvinvointia. Yhteiskuntafilosofisten argumenttien sijaan painopiste asettui yksilöpsykologisiin ja taiteen sisäisiin taidekäsitteisiin.

Theodor Adorno painotti taiteen kaksoisluonnetta autonomisena ja sosiaalisena tosiasiana. Hänen mukaansa taide saavutti autonomiansa vain tulemalla tietoiseksi siihen vaikuttavista sisäisistä ja ulkoisista pyrkimyksistä.

Suomalaisessa tiede- ja kulttuurihallinnossa on painotettu jo vuosikymmenten ajan tieteen ja taiteen itseisarvoa. Painotus on ollut kuitenkin managerialistinen ja instituutioliberalistinen eli itseisarvoa ja autonomiaa korostetaan olemassa olevina asiantiloina siitä huolimatta että taiteeseen ja tieteeseen vaikutetaan suoraan esimerkiksi rahoituspäätöksillä.

Salla Turpeinen: Ohjelmallinen valtionohjaus ja hankerahoitus kuntien hyvinvointipalveluiden hallinnassa

Viime vuosina kunnallisten hyvinvointipalveluiden, kuten kulttuuri- ja liikuntapalveluiden, ohjaus on yhä vahvemmin rakentunut ohjelmien, hankkeiden ja määräaikaisten rahoitusinstrumenttien varaan. Kehitys liittyy julkisen sektorin laajempaan projektisoitumiseen, joka kytkeytyy hallinnon rakenteellisiin muutoksiin ja jolla on tunnistettu olevan sekä toivottuja että ristiriitaisia vaikutuksia. Samalla palvelujen toimintaympäristöä ovat muovanneet merkittävät rakenteelliset ja taloudelliset murrokset, kuten hyvinvointialueuudistus sekä valtiontalouden kiristyminen, kuntatalouden heikentyminen ja merkittävät leikkaukset rahoitukseen.

Tässä esityksessä tarkastelen ohjelmia ja hankkeita kunnallisten hyvinvointipalveluiden hallinnan välineinä ja tietojohdamisen roolia osana hankkeistunutta palveluiden tuottamista. Empiirinen aineisto koostuu kuntien viranhaltijoiden haastatteluista (n=17), joissa he kuvaavat strategioiden, ohjelmien ja asiakirjojen ohjaavaa roolia palvelujen tuottamisessa. Lisäksi hyödynnän tilasto- ja seurantatietoa kunnille viime vuosina myönnettyistä valtion hankeavustuksista ja valtakunnallisista ohjelmista, missä esimerkkinä käytän paikallista liikunnan edistämistä. Kulttuuri ja liikunta toimivat analyysissa rinnakkaisina sektoreina, joita yhdistää heikko normiohjaus, harkinnanvarainen rahoitus ja alttius pehmeälle valtionohjaukselle.

Aineiston alustava analyysi osoittaa, että hankkeet ja ohjelmat muokkaavat muun muassa viranhaltijoiden työn ja paikallisten palveluiden tuottamisen sisältöä, palveluiden priorisointia ja toiminnan suunnittelun ajallisuutta sekä sitä, mitä tietoa palveluiden järjestämiseksi kerätään ja käytetään. Esitys osallistuu kulttuuripoliittiseen keskusteluun pohtimalla, millaisia hallinnollisia ja toiminnallisia jälkiä ohjelmallinen ohjaus jättää paikalliselle tasolle ja millaisia mahdollisia jännitteitä syntyy pitkäjänteisen palvelutuotannon ja määräaikaisten kehittämislogiikkojen välille.

Mikko Manninen: Luovien alojen roolin kehitys suomalaisessa politiikassa 2000-luvulla

Suomessa on jo pitkään uskottu innovaatioiden ja tietotalouden merkitykseen kansantalouden ja kansainvälisen kilpailukyvyyn edistäjinä. Teknologiakeskeinen innovaatioajattelu on vuosien kuluessa laajentunut kansainvälisten poliittisten trendien mukaisesti käsittämään laajan joukon

luovuudesta ammentavia toimialoja. Viimeisen vuosikymmenen aikana suomalaisessa poliittisessa puheessa, hallitusohjelmissa sekä valtionhallinnon talouteen ja kulttuuripolitiikkaan liittyvissä strategiapapereissa onkin alettu enenevissä määrin korostaa luovia aloja ja luovan talouden kokonaisuutta yhtenä potentiaalisena kilpailukyyn ja talouskasvun veturina. Euroopan Unionissa ja Iso-Britanniassa luovien alojen kasvava kansantaloudellinen merkitys, siihen luettavien toimialojen määrittely ja näiden toimintaedellytysten parantaminen ovat puolestaan olleet osa poliittista keskustelua jo yli 20 vuoden ajan.

Esityksessä ja sen taustalla olevassa artikkelissa (tarkoitus jättää vertaisarvioitavaksi alkuvuonna 2026) tarkastelen sitä, miten luovien alojen rooli on kasvanut suomalaisissa hallitusohjelmissa ja valtionhallinnon tuottamissa luovia aloja käsittelevissä strategiapapereissa vuosien 1999 ja 2025 välillä sekä sitä, miten luovien alojen toimialakokonaisuus Suomessa nykyisin määritellään suhteessa EU:n ja Iso-Britannian vastaaviin määrittelyihin. Pyrin tunnistamaan keskeisiä kehityskulkuja ja mahdollisia ristiriitoja luovien alojen määrittelystä ja poliittisesta merkityksestä suomalaisessa viitekehyksessä sekä tunnistamaan kehitykseen liittyviä keskeisiä muutospisteitä 2010- ja 2020-luvulla. Lisäksi valotan muutokseen vaikuttaneita poliittisia trendejä ja yhteiskunnallista kehitystä.

Käyn läpi keskeiset kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa esiintyvät kulttuuri- ja luovien alojen määritelmät sekä tarkastelen luovien alojen ja luovan talouden käsitteiden esiintymistä suomalaisissa hallitusohjelmissa vuosina 1999–2025. Lisäksi analysoin luovien alojen roolin kasvun näkökulmasta keskeisiä kulttuuripoliittisia, luovia aloja koskevia valtionhallinnon strategiapapereita vuosilta 2008–2025. Tämän jatkumona käsittelen nykyisiä työ- ja elinkeinoministeriön sekä opetus- ja kulttuuriministeriön käyttämiä luovien alojen määritelmiä sekä sitä, mitkä kansainväliset toimijat (EU, YK:n alaiset järjestöt) ovat olennaisesti vaikuttaneet Suomessa käytettyjen määrittelyjen muodostumiseen.

Analyysissä ja päätelmissä nostan esille keskeisimmät suomalaisessa politiikassa (hallitusohjelmat ja strategialinjaukset) 2000-luvulla esiintyvät luovien alojen kansantaloudellisen roolin kasvuun kytkeytyvät muutospisteet ja peilaan näissä esiintyvää poliittista puhetta samalla ajanjaksolla EU:ssa ja etenkin Britanniassa julkaistuihin luovia aloja koskeviin hallinnollisiin strategioihin ja tavoitteisiin.

Kulttuuri- ja luovien alojen muutokset

puheenjohtaja/chair Miikka Pyykkönen (In Finnish)

Seppo Suominen: Musiikki ja talouden makromuuttujat

Tutkimukseni tarkastelee musiikin ja talouden makromuuttujien välistä yhteyttä Suomessa vuosina 1960–2024. Lähtökohtana on ajatus, että musiikki ei ole vain kulttuurinen ilmiö, vaan myös peili yhteiskunnallisille ja taloudellisille muutoksille. Musiikin suosio ja sen ominaisuudet voivat heijastaa kansalaisten mielialoja, jotka puolestaan liittyvät talouden sykleihin.

Aineistona käytän Timo Pennasen kokoamia hittilistoja, joista on valittu vuosittain viisi suosituinta kappaletta. Näiden kappaleiden ominaisuudet on analysoitu Spotifyn rajapinnan ja Musicstax-palvelun avulla. Ominaisuuksia ovat mm. tempo, energia, valenssi (positiivisuus), tanssittavuus ja

akustisuus. Näitä verrataan kahteen kansantalouden keskeiseen mittariin: bruttokansantuotteen kasvuun ja inflaatioon.

Tulokset osoittavat, että heikon talouskasvun vuosina suosiossa ovat tanssilliset, energiset ja voimakasääniset kappaleet. Esimerkiksi 1990-luvun laman aikana Aikakoneen ja Movetronin kaltaiset yhtyeet tarjosivat kuulijoille pirteää ja toiveikasta poppia, joka toimi vastapainona talouden vaikeuksille. Lama-aikoina suositaan energistä, tanssittavaa ja äänekkästä musiikkia. Talouden nousukaudella akustisempi ja hillitympi musiikki on suositumpaa.

Spotify, alun perin ruotsalainen suoratoistopalvelu tarjoaa tutkijoille jopa päivittäin top-200 kuunnelluimman kappaleen listan per maa, jokaisella kappaleella on valenssiarvo nollasta yhteen, joka kuvaa musiikin positiivisuutta. Tätä listausta Edmans, Fernandez-Perez, Garel ja Indriawan (2022) käyttivät suhteessa osakemarkkinoiden tuottoihin, volatilitettiin (pörssikurssien vaihteluun) ja rahavirtoihin 40 maassa vuoden 2017 alusta vuoden 2020 loppuun. Tulosten mukaan Spotifyn suoratoistoista laadittu painotettu tunnetilamittarin keskiarvo ja sen muutos korreloi kausivaihteluiden kanssa (syksy, kevät), sääolosuhteiden kanssa (pilvisuus) sekä koronarajoitusten kanssa siten, että koronapandemian tiukempien rajoitusten aikaan huomattiin matalampi muutos musiikin tunnetilamittarissa. Mittari on yhteydessä osakemarkkinoihin siten, että positiivisen tunnetilamittarin muutos on samanaikainen korkeampien osaketuottojen kanssa, mutta yhteys on negatiivinen seuraavan viikon osakemarkkinoiden kehityksen kanssa.

Suomen aineistolla tutkimus tuo esiin musiikin roolin kulttuuripoliittisena indikaattorina: se ei ainoastaan heijasta talouden tilaa, vaan myös tarjoaa kansalaisille välineitä mielialan säätelyyn ja yhteisöllisyyden rakentamiseen. Näin musiikki liittyy laajemmin kulttuuripolitiikan kysymyksiin, kuten hyvinvoinnin tukemiseen ja kulttuurisen resilienssin vahvistamiseen.

Helena Laukkoski: Musiikkimuseo Fame esimerkkinä museoyrittäjyydestä

Keväällä 2024 suljettu Musiikkimuseo Fame oli poikkeuksellinen suomalaisella museokentällä, sillä museo toimi yrityspohjaisena. Valtaosa suomalaisista ammatillisesti hoidetuista museoista on erilaisten voittoa tavoittelemattomien tahojen, kuten valtion, kuntien, säätiöiden tai yhdistysten, ylläpitämiä (Museotilasto 2025). Yritysmuotoinen museotoiminta on Suomessa harvassa ja sitä on tutkittu vain vähän. Sen sijaan kansainvälisessä tutkimuksessa on tarkasteltu museoalan markkinaistumisen vaikutusta museoiden toimintaan ja osana tätä yrittäjyysnäkökulmaa museotoiminnassa (Ks. esim. Ekström 2020; Kalyva, Katsaridou, & Bianchi 2025). Museon ja erityisesti yrityspohjaisen museon määrittely sekä tehtävät herättivät myös mediassa keskustelua Helsinkiin keväällä 2025 avatun Paradox museon myötä (Ks. esim. Frilander 28.3.2025; Marttinen 27.3.2025).

Musiikkimuseo Famen perustajajäsenet olivat yrittäjiä, jotka tulivat museo- ja musiikkikentän ulkopuolelta. Famen päänäyttely perustui Suomen musiikin kunniagalleriaan ja se täydentyi vuosittain. Tämän lisäksi Famessa oli vaihtuvia näyttelyitä. Kokoelmien suhteen Fame teki yhteistyötä Kansallismuseon kanssa ja osti kokoelmiin liittyviä palveluita. Fame aloitti toimintansa voittoa tavoittelevana osakeyhtiönä, kunnes yritys luopui voitontavoittelusta loppuvuodesta 2023. Se jatkoi toimintaansa voittoa tavoittelemattomana yrityksenä kevääseen 2024 asti, jolloin museota ylläpitänyt yritys hakeutui konkurssiin.

Tarkastelen Musiikkimuseo Famea esimerkkinä yritysmuotoisesta museotoiminnasta ja museoyrittäjyydestä Suomen museokentällä. Aineistona hyödynnän museon johdon, hallituksen,

työntekijöiden sekä yhteistyökumppanien asiantuntijahaastatteluita, jotka toteutin 2022–2023. Tavoitteenani on hahmottaa, millainen esimerkki Fame oli museoyrittäjyydestä sekä minkälaisia mahdollisuuksia ja haasteita yrityspohjainen toiminta tuo museoille. Museoalan leikkausten myötä on tärkeää tarkastella vaihtoehtoisia toimintamuotoja museoiden toiminnalle ja rahoitukselle.

Toni-Matti Karjalainen: Autenttisuus ja tekoäly? Digitaalisen artistibrändäyksen haasteita ja mahdollisuuksia musiikkialalla.

Tekoäly ja datavetoiset teknologiat muokkaavat musiikkialan käytäntöjä monella perustavanlaatuisella tavalla läpi koko arvoketjun: biisienkirjoituksesta tuotantoon ja levytykseen, jakeluun ja fanisuhteeseen. Teknologiat tuovat muassaan uusia mahdollisuuksia, mutta myös haasteita, koskien artistien ja heidän edustajiensa yleisöstrategioita, brändäystä ja markkinointia – ja pohjimmiltaan artistin ja yleisön välistä suhdetta ja dynamiikkaa. Ehdottamassani esityksessä käyn läpi erityisesti tekoälyn käyttöä artistin brändin rakentamisessa ja hallinnassa, sekä sen herkkää suhdetta liittyen koettuun autenttisuuteen artistin ja fanin välisessä kanssakäymisessä. Esitys on pääosin kirjallisuuskatsaukselle teoreettiselle pohdiskelulle pohjautuva työpaperi, osana laajempaa kehitteillä olevaa projektia.

Artistien/yhtyeiden ja heidän yleisönsä välinen suhde, erityisesti omistautuneiden fanien tai "superfanien" tapauksessa, on perinteisesti rakentunut koetun autenttisuuden, henkilökohtaisen yhteyden (aito tai keksitty) ja luottamuksen ihanteiden varaan. Uudessa digitalisoituneessa maailmassa tähän herkkään suhteeseen on kiinnitettävä erityistä huomiota; artistien yleisötyöhön ja brändien hallintaan on löydettävä uusia ihmiskeskeisiä ajattelutapoja luottamuksen säilyttämiseksi ja uudelleenrakentamiseksi. Teemaa käsitteleviä ja sitä sivuavia tutkimuksia on ilmestynyt kiihtyvään tahtiin viime vuosina. Tekoälyvetoisen brändäyksen ja havaitun aitouden välinen jännite on yksi luovien alojen käytännön keskeisistä keskusteluaiheista, erityisesti tunnevetoisella musiikkialalla. Tekoälypohjaisten lähestymistapojen riskit artistien ja heidän yleisönsä väliselle emotionaalisen yhtyyden murtamiselle ovat ilmeiset. Autenttisuuden kokemus kun rakentuu digitaalisessa ympäristössä eri tavalla verrattuna "perinteiseen" monologiseen artistin luomaan kuvaan ja viestintään. Digitaalisessa todellisuudessa artistibrändin hallinta on siirtynyt vahvemmin kohti dialogista kokemusta, jossa artistin ja fanien välinen suhde rakentuu teknologian kautta.

Ehdotetun artikkelin tavoitteena on keskustella jännitteestä tekoälypohjaisten ja "perinteisempien" lähestymistapojen välillä artistin koetun autenttisuuden ja henkilökohtaisen brändäyksen näkökulmasta. Ajatuksena on myöskin rakentaa laajempaa ymmärrystä koetusta autenttisuudesta artistin ja fanin välisessä suhteesta sekä nostaa esiin tekoälyn mahdollisuuksia ja haasteita tässä kontekstissa.

Tiina Kautio: Tekoäly, tekijänoikeus ja luovan työn tulevaisuus

Generatiivinen tekoäly voi tehostaa tuotantoa ja vapauttaa ihmistekijöiden aikaa entistä luovempaan ja strategisempaan työhön. Toisaalta tekoälykehitykseen liittyy luovan työn tekijöiden näkökulmasta monenlaisia riskejä: tekoälyjärjestelmien koulutusaineistoina voidaan hyödyntää olemassa olevia teoksia ja tekoälyn tuottama sisältö voi kilpailla ihmistekijöiden luovan työn kanssa. Tekoälyn lisääntyvä käyttö voi siten vaikuttaa negatiivisesti luovan työn tekijöiden

työllistymismahdollisuuksiin. Toistaiseksi tekijän mahdollisuudet kontrolloida teostensa käyttöä tekoälyn koulutusaineistona sekä saada tästä korvauksia ovat olleet heikot.

Esitelmä käsittelee sitä, mitä jää jäljelle, jos ihmistekijän luova työ korvataan yhä useammin tekoälyn tuottamilla tuloksilla. Onko tekoäly uhka luovan työn tekijöille sekä heidän tekijänoikeuksiensa toteutumiselle? Entä millä tavoin mahdollistetaan reilu korvaus luovan työn tekijöille heidän teostensa käytöstä?

Käsittelen kysymyksiä Cuporessa parhaillaan käynnissä olevan generatiiviseen tekoälyyn liittyviä tekijänoikeudellisia kysymyksiä käsittelevän tutkimuksen kautta. Tutkimuksessa tarkastelemme sitä, miten luovan työn tekijät voivat vaikuttaa teostensa käyttöön tekoälyn koulutusmateriaalina ja miten tästä voi muodostua heille uusia ansaintamahdollisuuksia. Siinä pohditaan edellytyksiä sekä esteitä ansainnan kehittämiseksi, sekä yhteistyö- ja ansaintamalleja, jotka voivat auttaa säilyttämään kulttuurialat elinvoimaisina tekoälyllä tuotetun sisällön vaikuttaessa niiden taloudelliseen perustaan.

Kerron puheenvuorossani myös Cuporen ja Taiteen edistämiskeskuksen yhdessä tuottaman Taiteen ja kulttuurin barometrin tuloksista, jotka koskevat digitalisaation ja tekoälyn vaikutuksia taiteilijoiden tekijänoikeuksien toteutumiselle. Tekoälyä käsiteltiin osana vuoden 2024 barometria, jonka teemana oli taiteilijoiden työn rahoitus ja tuki. Peilaan tutkimuskysymyksiä ja tuloksia muuhun ajankohtaiseen keskusteluun ja tutkimukseen ihmistekijän suhteesta generatiiviseen tekoälyyn sekä generatiivisen tekoälyn vaikutuksista kulttuurialojen rakenteisiin.

Voidaan nähdä, että tekoälykehitys tuo uudenlaisia haasteita tekijänoikeuksien hallinnointiin ja valvontaan. Onkin tärkeää, että luovan työn tekijät tunnistavat oikeutensa sekä mahdollisuutensa niiden pidättämiseen. Yhtä aikaa politiikalla tulee ohjata tekoälyjärjestelmien kehittämistä ja käyttöä vastuulliseksi, eettiseksi ja lainmukaiseksi.

ROUND TABLE -DISCUSSION: Crafting Futures: The Lasting Cultural-Policy Impact of the CRAFT-IT4SD Project across European Regions (In English)

Presenters: Adriënné Heijnen, Marianne Ping Huang, Liisa Ronkainen

As Europe advances through the green, digital, and social transitions, cultural-policy initiatives are increasingly evaluated not only on their outcomes, but on their *lasting* contributions to cultural ecosystems, skills development, and creative innovation. This presentation examines the long-term impact of CRAFT-IT4SD, a European cooperation project that strengthens the craft and fashion sectors' capacity to engage with sustainability, digital transformation, and social innovation.

Rather than limiting its intervention to training or sector-specific capacity building, CRAFT-IT4SD has begun formulating an initial set of policy-relevant insights and recommendations that extend beyond its immediate activities. These early directions highlight the importance of ecosystem-based learning models, where collaboration between education, cultural organisations, SMEs, and local authorities becomes a key driver of innovation. They also point to methodological approaches that support flexible and inclusive learning pathways, the recognition of hybrid and evolving competences, and stronger connections between sustainability, digital transformation, and cultural

practice. Together, these emerging recommendations offer cultural actors -from educators to policymakers- guidance for addressing the accelerating demands of the triple transition and for building more resilient and future-oriented creative ecosystems.

The project's culmination in Oulu in 2026, within the context of the European Capital of Culture programme, provides an opportunity not only to disseminate results but to reflect on how such projects can influence future cultural strategy-making, skills governance, and cross-sectoral collaboration in the creative economy. The presentation will highlight what, within CRAFT-IT4SD, will "remain": new capacities, shared knowledge, and policy tools designed to help creative industries navigate future transitions.

Rinnakaiset sessiot / Parallel sessions 3

Perjantai 10.4. / Friday, 10 April 2026 at 13.45–15.15

Kulttuuripolitiikan varjot, reunat ja marginaalit / The shadows, edges and margins of cultural policy

puheenjohtaja/ chair Miia Huttunen (In Finnish and English)

Miia Huttunen & Suzie Thomas: Unesco ja väkivallan perintö

Bikinin atollin ydinkoealue Marshallinsaarten liittovaltiossa nimettiin Unescon maailmanperintökohteeksi vuonna 2010. Atolli toimi yhtenä Yhdysvaltojen ydinasetestauspaikoista varhaisen kylmän sodan aikana (1946–1958).

Maaailmanperintökohdelistauksen ytimessä on alueen merkitys ydinaseiden tuhoisten vaikutusten todistajana niin ydinkokeiden alta siirrettyjen paikallisyhteisöjen, ihmisten terveyden kuin ympäristönkin kannalta. Ydinaikakauden alun symbolina listaus toimii kuitenkin paradoksaalisesti myös institutionalisoituna muistutuksena kylmän sodan aikaisesta ydinasepelotteen ja molemminpuolisen varman tuhon logiikasta. Tätä kautta Bikinin atollin

maailmaperintölistaus asettuu perustavanlaatuiseen ristiriitaan Unescon ymmärryksen ja yhteistyön kautta rauhan ja turvallisuuden edistämiseen pyrkivien periaatteiden kanssa.

Lähestymme Bikinin atollin maailmanperintökohdetta analysoimalla listausehdotusta sekä sitä koskevia maailmanperintökomitean kokousasiakirjoja. Tarkastelemme dokumenteissa muotoiltua kulttuuriperinnön ja ydinsodan välistä yhteyttä Bikinin atollin ydinkoealueen geopolitiittisen kontekstin kautta. Keskitymme erityisesti kielellisiin strategioihin, joilla ydinaseperinnön normatiivisia merkityksiä muutetaan osana pyrkimyksiä integroida listaus Unescon visioon rauhanomaisesta maailmanjärjestyksestä. Nojaten käsittehistoriaan ja kriittiseen kulttuuriperintötutkimukseen tarjoamme kriittisen uudelleentulkinnan tavoista, joilla kollektiiviset muistomme kylmän sodan geopolitiittisesta todellisuudesta rakentuvat ja muuttuvat kielellisen muutoksen prosessin kautta.

Tämänhetkisiä geopolitiittisia kehityskulkuja leimaavat toinen kylmä sota, suurvaltakilpailun paluu ja niin kutsutun kolmannen ydinaseaikakauden alku. Bikinin atollin ydinkoealueen maailmanperintökohteeseen linkittyvä muistipolitiikka toimii näin keinona valottaa väkivallan perinnön rauhan symboleiksi muuttamisen potentiaalisesti ongelmallisia seurauksia. Unescon kulttuuripoliittisten instrumenttien ja kansainvälisen normatiivisen ohjauksen kautta tapahtuvan ”rauhanpesun” politiikan analyysin pohjalta esitämme, että Bikinin atolliin liittyvän väkivallan perinnön retorinen uudelleenkuvaus pyrki poistamaan kahdensivälisen kylmän sodan asevarustelun kontekstin ja muuttamaan kohteen osaksi Unescon monenvälistä rauhanprojektia.

Kara Koskinen: Patriotism in Putin’s Russia’s State Cultural Policy

Since the beginning of Putin’s 3rd presidential term (2012-) the nation began to depart from the Western worldview, descend to conservatism and, thus, enforce patriotism. In this presentation, I focus on two themes, related to fostering patriotism in Russian citizens. Firstly, I will explain how the regime has molded state cultural policy discourse towards patriotic direction, during 2014–2024. In this process, the report “Basics of State Cultural Policy” (2014, 2) emphasizes cultures’ role, especially in its power to ensure the unity of the multinational people. Secondly, I aim to describe the state cultural organizations’ role and obligations in connection to patriotic ideology creation in this context. Here the philharmonics’ and theaters’ standing in “historical and cultural enlightenment and education” is emphasized (ibid., 10). This refers to organising concert spectacles, which promote the ancestors’ heroic deeds. Particularly concert events, in connection to the commemoration of the Victory in the Great Patriotic War, are at the core of memory politics (e.g. Fomin, 2024; Baekken, 2023), gaining visibility in public life. As the goal of the presentation is to discover the components of state patriotic discourse on ideological and practical level, deductive thematic analysis is used on the main state cultural policy- and other relevant documents (2014-2024). With the current aggressions caused by Russia, I argue that it is vital to gain understanding of the logic behind culturo-political planning,

which influences the citizens perception of themselves, and their possible actions towards the surrounding world. Hence, the presentation has domestic and international significance. Finally, the presentation, which serves as a crucial component of the reasoning behind my PhD project “Creation of Patriotism in Putin’s Russia: The Case of Two Classical Music Capitals”, offers insight for understanding the instrumentalization of cultural organizations in contemporary Russia, a subject that has previously received little attention.

Antti-Ville Villén: Alakulttuuriperintö

Nykyisessä kulttuuripoliittisessa keskustelussa kulttuuriperintö asemoidaankin keskeiseksi osaksi demokratiaa, osallisuutta ja yhteiskunnan henkistä kriisinkestävyyttä. Monimuotoista kulttuuriperintöä korostetaan yhteiskuntaa eheyttävänä voimavarana. Valtiollisilla aineettoman kulttuuriperinnön listoilla kulttuuriperintö määritetty kuitenkin korostetun kansallismielisesti, herättäen kysymyksiä paitsi muuttoliikkeen myös alakulttuuristen käytäntöjen vaikutuksesta kulttuuriperinnön osallistavuuteen ja moniarvoisuuteen.

Tarkastelen kulttuuriperintöhallintoa ja -hankkeita kriittisesti kysymällä, millaisia osallisuuden ja toimijuuden mahdollisuuksia nykytilanne tarjoaa suhteessa alakulttuuriin käytäntöihin. Alakulttuuristen käytäntöjen suhde ja jännitteet kulttuuriperintöön tarjoavat mahdollisuuden

tämänhetkisen kulttuuriperintötoiminnan ja -hallinnan kriittiseen tarkasteluun etenkin ylisukupolvisen osallisuuden ja kulttuurisen moninaisuuden osalta. Jälkimmäinen ei tässä yhteydessä viittaa ainoastaan maailmanlaajuiseen muuttoliikkeeseen ja sen vaikutuksiin, vaan myös esimerkiksi ja eritoten sukupuolen, seksuaalisuuden ja vammaisuuden perusteella rajautuviin kulttuuriin käytäntöihin.

Tavoitteenani on hahmotella vaihtoehtoja kansallisvaltioajatteluun nojaaville perintökäsityksille ja -hallintamalleille pohtimalla erityisesti sitä, miten kulttuuriperinnön yhteisölähtöisyyttä voisi kehittää alakulttuurisen ja matalan hierarkian ”tee-se-itse”-eetoksen pohjalta. Lisäksi päämääränäni on täydentää perinnöntutkimuksen metodologiaa teoretisoimalla ”alakulttuurista perintöä” itsessään. Olennainen kysymys näiltä osin koskee ”kulttuuriperinnön etuliitepolitiikkaa” eli sitä, miten käsitykset alakulttuureista, nuorisokulttuureista ja populaarikulttuurista risteävät kulttuuriperintökeskustelussa.

Aineistona hyödynnän Museoviraston ylläpitämiä aineettoman kulttuuriperinnön luetteloita sekä niihin liittyvää ohjeistusta ja muuta taustamateriaalia, valtiolliset strategiat mukaan lukien. Nojaan käsittelyssäni kriittiseen kulttuuriperintötutkimukseen eli perinnön poliittisten, yhteiskunnallisten ja institutionaalisten ulottuvuuksien tarkasteluun. Keskeinen analyttinen käsite on perinnöllistäminen: kulttuuriperintö ei kumpua menneisyydestä sellaisenaan, vaan se on diskursiivinen muodostuma ja arvolutautunutta toimintaa. Kysymys on prosessista, jossa tiettyjä ilmiöitä valikoidaan, luokitellaan ja standardisoidaan, yleensä kansallisen symboliarvon tuottamiseksi. Kun tietty ilmiö esitetään kansallisesti merkittävänä tai haavoittuvaisena perintönä, se saa erioikeuden suojeluun. Samalla kulttuuriperinnön monimuotoisuus, ristiriitaisuus tai kriittinen ilmaisu uhkaa marginalisoitua – ja jättää jäljelle kansallisen uhon uudessa ilmiömaailmassaan.

Sanni Virta: Taidekoulutuksen yhdenvertaisuus vammaisuuden näkökulmasta – vammaiset ja viittomakieliset taidekentällä yhdenvertaisina toimijoina

Yhdenvertaisuus ja saavutettavuus ovat teemoja, joiden kuuluu läpäistä koko kulttuurialan koulutus niin taiteen perusopetuksessa että korkeakouluissa. Yhdenvertaisuuslaki (2014) velvoittaa koulutuksen järjestäjää toteuttamaan lain velvoittamat kohtuulliset mukautukset, ja lain mukaan jokaisella on yhtäläinen oikeus koulutukseen. Esimerkiksi kohtuullisen vaikeasti liikuntavammaisten työllistyminen on Suomessa Pohjoismaiden heikoimmalla tasolla, ja tämä heijastelee myös kulttuurialalle: taideala heijastelee yhdenvertaisuuden toteutumista laajemmin. Taidealan koulutukseen pääseminen on Suomessa suuri alan portinvartija, ja esitelmässä käydään läpi viimeisimpiä tutkimustuloksia vammaisten yhdenvertaisuudesta liittyen sekä taiteen perusopetukseen että taiteen korkeakoulutukseen. Esitelmän aineistona on Taideyliopiston ArtsEqual (2021) -tutkimus sekä aiheesta tehdyt pro gradu-tutkielmat (Sanni Virta, 2024: Taiteen perusopetuksen musiikkikoulutuksen yhdenvertaisuus vammaisuuden näkökulmasta ja käytännön sovellukset. Esitelmässä käydään läpi alan termistöä ja niiden merkityseroja kulttuurialan viitekehyksessä (eroja: yhdenvertaisuus, tasa-arvo, moninaisuus, inklusio, kohtuullinen mukautus, saavutettavuus ja esteettömyys) ja esimerkkejä: opetussuunnitelman puitteissa erityispedagogiikan toteuttaminen.

Konferenssipuheenvuorossa ovat esillä aiheen kulttuuripoliittinen ja teoreettinen näkökulma, käsitteellinen pohdinta, sekä esimerkiksi valtasuhteisiin ja vähemmistöihin liittyvien näkökulmien esiin nostaminen esimerkiksi valintakokeiden järjestämisessä moninaisuuden huomioon

ottaminen. Miten tehdä taiteilijapolusta yhdenvertainen ja mitä erityisiä haasteita juuri taidealan praktiikassa ja diskurssissa voi olla yhdenvertaisuuteen liittyen? Konferenssiesitelmä tarjoaa alan ammattilaisille ajankohtaista, viimeisimpään tutkimukseen sekä esimerkkitapauksiin perustuvaa tietoa yhdenvertaisuuden toteutumisesta taiteen perusopetuksessa ja tällä lisätään myös marginaalisoitujen ryhmien kulttuuristen oikeuksien turvaamista ja osallisuuden mahdollistamista. Tämä osaaminen on tulevaisuuden kulttuuri-instituutioiden pääomaa, ja sillä varmistamme, että osallisuus taiteen ammatillisuuteen on tulevaisuudessa laajemmin kaikkien vähemmistöjen ulottuvilla. Taidekoulutuksella on yhteys yhteiskunnallisiin ilmiöihin ja sosiaalisiin järjestelmiin ja tästä syystä sillä on vastuuta ajankohtaisten yhteiskunnallisten haasteiden ratkaisijana.

Yhdenvertaisuuden teema keskustelee kestävän kehityksen teemojen sisältäen myös sosiaalisen kestävän kehityksen (social sustainability, accessibility, inclusivity). Keskustelua kulttuuri- ja taidealan tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta on käyty eri sukupuolten välisen tasa-arvon, moninaisuuden ja eri kansallisuuksien näkökulmista. Rinnalle on tärkeä tuoda myös vammaisvähemmistön ääni: yleisöryhmänä tätä vähemmistöryhmää on alettu huomioda, mutta kuinka varmistaa, että vammaiset ovat taidealalla yhdenvertaisia toimijoita? Kyseessä on suuri ryhmä, sillä vammaiset ovat maailman suurin vähemmistö: 1,4 miljardia eli 16 % maailman väestöstä (WHO, 2025) on vammaisia. Puheenvuorossa käsitellään kulttuuripoliittista näkökulmaa, vaikuttamismahdollisuuksia (Case-esimerkki: yhteistyö Taide- ja kulttuuriviraston kanssa) sekä vammaisuuden representaatio taidealalla.

Kulttuurin instituutiot ja organisaatiot

puheenjohtaja/ chair Sanna-Karimäki Nuutinen (In Finnish; HUOM! Sessio alkaa jo klo 13.30)

Saija Mustaniemi: Operaatio Pirkanmaa – tapauksena pysyvä verkosto

Operaatio Pirkanmaa – Kuntien kulttuuriverkosto on Pirkanmaan kuntien yhteinen kulttuurin kehittämisen malli, joka on jäänyt osaksi kuntien pysyvää toimintaa vuonna 2025 päättyneen kulttuuripääkaupunkihankkeen jälkeen. Hanke (Operaatio Pirkanmaa 2022–2024) toi alueelle merkittävän kulttuuripanostuksen ja sen aikana toteutettiin ulkopuolisella rahoituksella satoja projekteja ja tapahtumia, jotka lisäsivät kulttuurin saavutettavuutta ja vahvistivat kuntien välistä yhteistyötä. Nyt kysymys kuuluu: mitä jäi jäljelle?

Esityksessä tarkastelen, miten hankkeessa syntynyt toimintamalli – kehittämiskumppanuus – on siirtynyt pysyväksi rakenteeksi. Vuodesta 2025 alkaen Pirkanmaan 19 kuntaa jatkavat yhteistyötä Kuntien kulttuuriverkostona, jota Tampere koordinoi. Verkoston tavoitteena on varmistaa, että kulttuuripalvelut eivät ole vain hankkeiden varassa, vaan osa kuntien arkea ja strategista kehittämistä.

Keskustelen hankekehittämisen ja perustoiminnan eroista: miksi hankkeissa usein uskalletaan kokeilla ja panostaa enemmän, ja miksi perustoiminnassa tämä rohkeus usein hiipuu, hajaantuu tai on haastavammin hallittavissa? Millaisia rakenteita ja toimintatapoja tarvitaan, jotta kehittäminen ja kokeilu eivät pysähdy hankkeen päättyessä? Nostan esiin kuntaverkostossa

havaittuja haasteita, kuten toimenpiteiden ja tavoitteiden sekoittumisen, tehtävälistojen paisumisen ja sen, että vuoden aikana esiin nousevat tärkeät asiat eivät aina kiinnity rakenteisiin ja niiden vaikuttavuuden todentaminen on haastavaa.

Esityksen lopuksi hahmotan ratkaisumalleja, jotka tukevat jatkuvaa kehittämistä: selkeä ja ennakoiva priorisointi, näkyväksi tuotu perustyö sekä kuntien joustavat toimintatavat, jotka mahdollistavat kokeilut myös osana arkea. Tavoitteena on innostaa keskusteluun siitä, miten kulttuuripalvelut voivat vahvistaa kunnan elinvoimaa pitkäjänteisesti – ei vain hankerahoituksen turvin, vaan osana kuntien yhteistä ja verkostomaista strategiaa.

Markus Rytinki: Residenssitoiminta Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa

Esitys pohjautuu vuosina 2024–2025 toteutettuun selvitykseen, jossa kartoitettiin residenssitoiminnan asemaa Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueella osana luovien alojen ekosysteemiä. Selvitys perustuu kahteenkymmeneen teemahaastatteluun ja residenssivierailuihin. Esitys tarjoaa ajankohtaisen kokonaiskuvan muun muassa alueen residenssien vahvuuksista, heikkouksista, mahdollisuuksista ja uhkista (SWOT), yhteistyökumppanuuksista ja kansainvälistymisestä.

Residenssit toimivat taiteen ja tieteen rajapinnoilla ja vahvistavat alueellista kulttuurielämää, mutta niiden jatkuvuus on usein sidoksissa hankerahoitukseen ja yksittäisten henkilöiden panokseen. Tämä tekee toiminnasta haavoittuvaa. Esityksessä tarkastellaan, miten rahoituksen epävarmuus, tilojen puutteet ja hallinnolliset esteet vaikuttavat residenssien kehittämiseen ja millaisia mahdollisuuksia verkostot, ekologiset toimintamallit ja kansainvälinen yhteistyö residensseille tarjoavat.

Northern AiR -verkoston rooli yhteistyön ja näkyvyyden vahvistajana on keskeinen alueen residenssitoiminnassa, mutta sen tulevaisuus riippuu pysyvistä rakenteista ja pitkäjänteisestä rahoituksesta. Konkreettisia kehittämisohdotuksia residenssitoiminnan edistämiseksi ovat markkinoinnin ja residenssien brändin kirkastaminen, yhteisen residenssitilan perustaminen Ouluun, vaikuttavuuden arviointimallien luominen sekä tiederesidenssien kehittäminen. Erityisesti rahoittajat voisivat olla kiinnostuneita kuulemaan, mitä merkitystä residensseillä on paikallisen kulttuurielämän vahvistajana ja miten tätä vaikutusta voidaan mitata. Lisäksi esitys nostaa esiin yhteistyön elinkeinoelämän kanssa ja ekologisten käytäntöjen vahvistamisen, kuten maata pitkin matkustamisen valittuun kohteeseen.

Esimerkkinä paikallisesta vaikutuksesta residenssit ovat tuoneet taiteilijoita koulujen ja kyläyhteisöjen arkeen, mikä on lisännyt kulttuurin saavutettavuutta ja vahvistanut paikallista identiteettiä. Kansainväliset vierailut puolestaan tuovat alueelle uusia näkökulmia ja osaamista, mikä heijastuu sekä paikallisten taiteilijoiden taiteelliseen kehitykseen että paikalliseen yleisötyöhön. Oulu2026-kulttuuripääkaupunkivuosi tarjoaa merkittävän kontekstin residenssien kehittämiselle ja kansainvälisen näkyvyyden lisäämiselle. Visio 2030 hahmottaa lopulta residenssit osaksi kulttuuripolitiikan rakenteita, joissa pitkäaikainen rahoitus, korkea käyttöaste ja kansainvälinen näkyvyys tukevat alueellista elinvoimaa ja monialaista yhteistyötä. Esitys tarjoaa näkökulmia siihen, miten residenssit voivat toimia kulttuuripolitiikan pitkäjänteisyyden ja innovatiivisuuden mallina ja toimintaympäristönä.

Darja Zaitsev: Yhteistyö ja ammattilaisuus Suomen valokuvakeskusten toiminnassa

Artikkeli tarkastelee Suomen alueellisten valokuvakeskusten toimintaa ja roolia suomalaisen valokuvataiteen kentällä 1980-luvun lopusta nykypäivään yhteistyön ja ammattilaistumisen näkökulmia hyödyntäen. Artikkelin käsittelee ajanjaksoa, jolloin edellä mainitut taideorganisaatiot perustettiin, mutta jolloin myös kulttuuripoliittiset, taloudelliset ja hallinnolliset rakenteet ovat kokeneet merkittävän murroksen. Tutkimuksen keskeisenä kiinnostuksen kohteena on, miten käsitykset ammatillistumisesta ja yhteistyöstä ovat vaikuttaneet valokuvakeskusten toimintaan, vaikuttavuuteen ja itseymmärrykseen. Tutkimuksessa analysoidaan taiteen ja kulttuurin toimintaympäristön muutosta, joka kytkeytyy myös ajatukseen siitä, kuinka taidetta ymmärretään, tuotetaan ja jaetaan. Ja millaisena edellä mainitut taideorganisaatiot ovat ymmärtäneet tehtävänsä ja merkityksensä.

Yhteistyö ymmärretään tässä tutkimuksessa erilaisten (valokuvataide)projektien ympärille suunniteltuina prosesseissa, joissa alueelliset valokuvakeskukset ovat työskennelleet keskenään tai yhdessä muiden Suomessa tai ulkomailla toimivien taideorganisaatioiden kanssa saavuttaakseen yhteisen tavoitteen. Yhteistyö on voinut tapahtunut monilla eri tasoilla ja muodoissa, kuten kumppanuuksina, verkostoina tai yhteisinä. Yhteistyön periaatteisiin on kuulunut luottamus, avoimuus, kommunikaatio ja yhteisten tavoitteiden asettaminen ja saavuttaminen. Ammattilaistuminen ymmärretään tässä tutkimuksessa valokuvataideorganisaatioiden toimintana, joka on pyrkinyt asiantuntevuuden ja laadukkaan työskentelyn kehittämiseen ja kykyyn toimia taide- ja kulttuurialalla siten, että organisaatio on saavuttanut erinomaisia tuloksia vastakohtana harrastelijamaiselle toiminnalle.

Artikkeli argumentoi, että tavoitteelliset ammattilaistumisprosessit ja kyky yhteistyöhön muiden toimijoiden kanssa, ovat vaikuttaneet alueellisten valokuvakeskusten toimintaedellytyksiin, rooliin, merkitykseen ja vaikuttavuuteen Suomen taide- ja kulttuurikentällä.

Mari Viita-aho: Neuvotteluja neutraaliudesta — Kansallismuseon tulossopimusten ja valtion hallitusohjelmien vertailevaa analyysia

Kysymys museoinstituution neutraaliudesta on tässä ajassa keskeinen. 2000-luvun kuluessa museoissa on suuntauduttu yhä enemmän käsittelemään monimutkaisia yhteiskunnallisia tapahtumakulkuja ja ristiriitaisia tunteita herättäviä aiheita, joita olen väitöskirjassani nimittänyt viheliäisiksi kulttuuriperintöongelmiksi. Väitöstutkimuksessani (2025) totesin, ettei viheliäisten kulttuuriperintöongelmien käsitteleminen ole tehnyt museoista aiempaa poliittisempia tai edes vähemmän neutraaleja, mutta se tekee kuitenkin selvemmin näkyväksi museoiden yhteiskunnallisen toimijuuden luonteen ja siitä käytävät neuvottelut. Tämä tapahtuu esimerkiksi sana- ja aihevalintojen kautta sekä esitetyissä perusteluissa näyttelyiden tarpeellisuudesta.

Näyttelyissä esillä olevien representaatioiden lisäksi museoiden poliittisuus tulee näkyväksi myös kun tarkennetaan kulusseihin. Suomessa yksi keskeisimmistä museon yhteiskunnallista toimijuutta käsittelevistä neuvotteluista tapahtuu Museoviraston ja opetus- ja kulttuuriministeriön välillä aina hallituksen vaihtumisen jälkeen, uuden hallitusohjelman valmistuttua. Tuolloin Museoviraston tulossopimus neuvotellaan säännönmukaisesti uudelleen sekä määritellään tavoitteet ja mittarit myös Suomen kansallismuseon hallituskauden aikaiselle tulevien vuosien toiminnalle.

Esitelmä on osa postdoc-tutkimustani, jossa pohdin neutraalin museoinstituution mahdollisuutta. Olen tutkimuksessani vertaillut tulossopimuksia (2011; 2015; 2017; 2019; 2024) sekä Museoviraston toimintakertomuksia (2011–2024) hallitusohjelmiin (2011; 2015; 2019; 2023). Vaikka tulossopimusten tai hallitusohjelmien vaikutus ruohonjuuritason museotyössä olisi vähäinen, on sen laadun määrittely tärkeää museon yhteiskunnallisen toimijuuden näkökulmasta. Museoinstituution asema tiedontuottajana on hyvin erityinen, sillä niihin luotetaan vankkumatta: lukuisten Amerikassa, Australiassa ja eri puolilla Eurooppaa tehtyjen tutkimusten mukaan museoita pidetään luotettavampina yhteiskunnallisina instituutioina kuin esimerkiksi koululaitosta tai yliopistoissa tehtävää akateemista tutkimusta. Pitkän ajan kuluessa saavutetun luottamuksen säilyttämiseksi olisikin tärkeää pystyä turvaamaan museoinstituution riippumattomuus tiedontuottajana ja -popularisoijana.

Esityksessäni pohdin, miten hallitusohjelmat ohjaavat, määrittelevät tai suuntaavat Kansallismuseon toiminnan tavoitteita. Esittelen aineistoni pohjalta, miten tulossopimukset solmitaan käytännössä sekä millä tavoin niiden toteutumista valvotaan. Esittelen myös alustavia tuloksia hallitusohjelmissä käytettyjen käsitteiden siirtymisestä sekä Museovirastoa ohjaaviin tulossopimuksiin että vuosittaisiin toimintakertomuksiin.

Tiina Lamminen: Taiteilijasiirtokunta, käsitehistoria ja muutos – taiteen historiallinen kertomus ja uusi näkökulma Ruoveden maisemaan

Tarkastelen tutkimuksessani nykyaikaisen taiteilijan työtä pienellä paikkakunnalla, Ruovedellä. Miettiessäni tutkimusongelmana nykyaikaisen taiteilijan työn osoittamista paikassa olen seurannut käytyä aikalaisskeskustelua. Kuntataiteilijan työtä määriteltiin taidetoimikuntalaitoksen syntyvaiheessa eräänlaisena paikkaan sopeutuvana läänintaiteilijuutena. Nykyisin taiteen soveltava sisältö on selvemmin mukana määriteltäessä taiteilijan työtä paikassa: prosenttitaiteen tekijänä ja yhteisötaiteilijana. Tutkimuksessani on osittain kyse rajanvedon tekemisestä sovellettavaan hyötyyn ja suoraan taloudelliseen tuottoon. Kuvattaessa luovan toiminnan kokonaisuutta ekosysteeminä, niin neljässektori kokoo vapaan kentän toimijuudelle tyypillistä terminologian hajanaisuutta ja antaa itsenäiselle toimijuudelle paikan kulttuuripolitiikan määrittämässä toimintaympäristössä. Maaseutupaikkakunnalla sektorikäsitteen soveltaminen poikkeaa kaupunkimallin asiantuntijuudesta. Tutkimukseni päätelmänä tulee näkyväksi rakenteellinen paikka nykyaikaiselle ja -taiteilijalle.

Paikka toteutuu taidehistoriallisena kertomuksena: Ruoveden maisemaa taiteilijat ovat rakentaneet 1800-luvun alkuvuosikymmenistä ja se kietoutuu kansallisen tarinaamme. Paikkakunta liittyy alueellisen taidemuseotyön rakentumiseen, jolloin kokeilu alkoi Pirkanmaalla. Aluetaidemuseo tuotti näyttelyt perustuen maakunnalliseen jakoon ja Ruovesi sai oman, paikan taidetta esitelleen näyttelyn (1980). Ateneum luotti maantieteellisesti rajautuvaan paikkaan, Ruoveden taiteilijoihin näyttelynä vielä 2019.

Tutkimukseni osoittaa, että Ruoveden maiseman liittäminen osaksi eurooppalaista kulttuuria ja yhteistyöverkostoa mahdollistuu käsitehistoriallisessa muutoksessa. Ruoveden maiseman taiteen perinne voidaan liittää eurooppalaisten taiteilijasiirtokuntien verkostoon ja yhteisöön. Ruovedellä osoitan toimineen, aiemmasta tutkimuksesta poiketen, useita taiteilijayhteisöjä, taiteilijasiirtokuntia ja maisemamaalauksen perinteen jatkuneen. Kulttuurisen sektorikentän toimijalle, alueellisena vastuumuseona, taidemuseolle tämä mahdollistaa uudenlaista, kansainvälistä näyttelyvaihtoyhteistyötä. Kulttuurikunnan näkökulmasta taas Ruoveden maisemaan keskeisesti liittyvät teemat: ulkoilmamaalaus keskeytymättömänä ja maisemaan

liittyvä ymmärrys, ovat aineetonta kulttuuriperintöä ja siten tulevaisuusvallan välineitä. Miten (valtakunnallisesti) arvokas kulttuurimaisema syntyy? Kenen merkityksiä alueellisen kulttuuriympäristön vastuumuseolla kuullaan? Tutkimuksessani nykyaiteilijan työn arvo on esillä ja se nostaa esille myös kysymyksen asiantuntijuuden määrittelystä.

Kulttuurin hallinnointi ja ohjaaminen / Cultural management

puheenjohtaja/chair Taina Laitinen (In English)

Dorothee Schulte-Basta: Mapping Cultural Centres as Participatory Infrastructure: A Spatial Justice Perspective on Cultural Accessibility in Finland

This presentation examines cultural infrastructure in Finland through the lens of spatial justice, focusing on how participatory cultural centres are distributed across linguistic and territorial contexts. Rather than analysing the impacts of cultural policy directly, the study uses spatial mapping as an evaluative tool to reveal how opportunities for cultural participation are structured—and unevenly shaped—by geography, demography, and linguistic environments.

Drawing on a qualitative typology of cultural centres and a nationwide GIS dataset, the analysis distinguishes between basic physical venues and socio-cultural “Third Places” that enable everyday participation, belonging, and community life. A three-step analytical framework—baseline distribution, per-capita provision, and a relational accessibility indicator—shows that equal provision does not translate into equal access. While Finnish-majority regions, particularly the metropolitan area, exhibit high accessibility, Swedish-speaking and Sámi regions depend on fewer centres with more limited territorial reach, highlighting the importance of recognition and capability within spatial justice debates.

The paper argues that mapping is not merely descriptive but a critical analytical practice: it exposes the geographical conditions under which participation becomes possible, visible, or constrained. By reframing cultural centres as participatory infrastructures rather than administrative units, the study demonstrates how spatial justice can enrich cultural policy discussions beyond funding or provision metrics.

Guilherme Galuppo Borba: Institutional Vulnerability, Impact Trajectories, and the Fragility of Cultural Programmes: Evidence from São Paulo’s Municipal Archives

Cultural policy often achieves its most transformative outcomes through programmes that remain structurally fragile—non-recurring, dependent on political support, and vulnerable to administrative turnover. This presentation examines the paradox of impact without permanence through the case of the Arquivo Histórico Municipal de São Paulo - AHM [Municipal Archives of São Paulo, which between 2021 and 2024 implemented governance reforms inspired by New Public Management and participatory cultural policy. These reforms enabled the creation of two

successful initiatives: Festival Arquivo Aberto [Open Archives Festival] and the Memorabilia Program, both internationally recognised and socially impactful.

The festival repositioned the archive as a cultural actor through participatory programming, territorial activation in Bom Retiro, and 21 cross-sector partnerships, drawing over 2,400 participants in its first edition. The Memorabilia Program introduced a symbolic and participatory approach to urban memory, enabling citizens to reinterpret the city's toponymy and contributing to more inclusive memory politics.

Yet despite demonstrable cultural, social, and symbolic impacts, neither initiative has been institutionalised in law, decree, or permanent budget lines. Their continuity remains uncertain—dependent on political cycles, leadership changes, and administrative priorities. The case illustrates how cultural programmes may succeed empirically while remaining precarious structurally.

Through an analysis of institutional reports, performance indicators, and policy trajectories, the presentation argues that the São Paulo experience reflects a broader challenge facing cultural-policy systems globally: how to ensure long-term sustainability, memory, and policy continuity in environments dominated by short-term project logics. The findings speak directly to the conference theme, offering insights into what remains—and what is lost—when innovative cultural-policy instruments are not embedded institutionally.

Laura Valoma: Re-Envisioning Finnish Cultural Policy: A Decolonial Approach for Systemic Equity and Implications for Arts Management Practices

European cultural policy and arts management practices have deep colonial roots. This research aims to discover how those roots have impacted current Finnish cultural policy and contextualise policymaking and arts management practices anew. As arts and culture penetrate society cross-sectionally, cultural policy as a research subject is of great importance and has the opportunity to impact social justice issues throughout society.

Rooted in intersectional feminist thinking, this qualitative research will apply a radical critical policy studies approach combining intersectionality and decoloniality. It examines the disregarded colonial histories shaping Finnish cultural policy, whose arts and culture, voices and knowledge are reflected within Finnish cultural policies of today and whose have been neglected. The research data consists of past and present cultural policy papers, strategies, and action plans, complemented by questionnaires and in-depth interviews within the field of policymaking and arts and culture, from politicians to officials and advocacy to artists. The data will reveal a multifaceted account of Finnish cultural policy, its history and present biases and inequalities, as well as strengths to further build upon.

Centring systemic equity in policymaking through decolonial practices will address power imbalances, issues of representation and social injustice. The implications for arts management practices and the cultural field at large will include social cohesion, diversified cultural participation and, ultimately, a socially sustainable cultural field reflecting the diversity of Finnish society. The results will suggest practical solutions such as developing new equity indicators and policy monitoring for sustaining diversity and systemic equity within policymaking. Thus, the research strives to contribute to social justice by implementing systemic equity into cultural policymaking and arts management practices.

Sade Kahra: The Gap between Education Policy and Cultural Policy: scaling Fine Arts degree programs in Finland

The master thesis examines how the volume of fine arts degree programmes is determined within Finland's higher education system. The study focuses on the governance dynamics that shape programme volumes in a field characterised by high educational costs, limited labour-market absorption, exceptionally low income levels among graduates, and strong professional traditions. Despite these conditions, national volumes have remained remarkably stable over time.

Preliminary findings indicate that volume-setting is influenced less by projections of future competence needs or by audit processes, and more by the structural design of the steering system. Performance-based funding frameworks prioritise quantitative indicators such as completed degrees and throughput, while no stakeholder group – including labour-market actors, professional unions, student organisations or cultural policy bodies – currently holds or claims responsibility for national volume considerations. As a result, questions of scale and the field's carrying capacity remain largely unaddressed.

The study draws on qualitative interviews with representatives of higher education institutions, public authorities, professionals and experts, complemented by a comparative examination of Finland and Sweden that reveals notable cross-national differences in degree output per capita. Rather than seeking to determine an optimal number of graduates, the research explores how stability in educational volumes emerges in a system where multiple logics coexist but no actor is mandated to evaluate overall supply.

The presentation discusses how these governance conditions shape the organisation of fine arts education and how they relate to broader questions of professional formation and the long-term sustainability of artistic work.